

Sosionomin osaaminen varhaiskasvatuksessa

Varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuva

Tiivistelmä

Tekijä(t) Marita Lassila	Julkaisun laji Opinnäytetyö, AMK	Valmistumisaika 2024
	Sivumäärä 42 + 10	
Työn nimi Sosionomin osaaminen varhaiskasvatuksessa Varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuva		
Tutkinto Sosionomi (AMK), Sosiaali- ja terveysala		
Toimeksiantajan nimi, titteli ja organisaatio -		
Tiivistelmä Varhaiskasvatukseen 1.9.2018 voimaantullut muutos uudelleenmääritteli varhaiskasvatuksessa työskentelevien ammattikelpoisuudet. Sosionomeille tämä tarkoitti varhaiskasvatuksen opettajan tittelistä luopumista, jos ammattiin valmistuminen tapahtuisi 31.7.2023 jälkeen. Tästä lakimuutoksesta syntyi varhaiskasvatuksen sosionomin virka, joka on vielä jokseenkin määrittelemätön tehtävänimike. Miten varhaiskasvatuksen sosionomien osaamista tullaan hyödyntämään nyt ja lähitulevaisuudessa sekä miten he voivat parhaiten tukea varhaiskasvatuksen tavoitteiden saavuttamista? Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää laadullisen tutkimuksen kautta dokumenttianalyysiä käyttäen ”Mitä osaamista sosionomi tuo varhaiskasvatuksen työkentälle?”. Tutkimustuloksissa esiin nousi sosionomin vahva sosiaalipedagoginen osaaminen, jota ei löydy muulta varhaiskasvatuksessa työskentelevältä henkilöstöltä. Lisäksi ilmi nousi sosionomin vastuun laaja-alaisuus varhaiskasvatuksen työkentällä ja mitä varhaiskasvatuksen sosionomilta odotetaan dokumenteista esiin nousseiden tietojen perusteella.		
Asiasanat sosionomi, pätevyys, varhaiskasvatuksen sosionomi, varhaiskasvatus, sosiaalipedagogiikka, osaaminen, erityisosaaminen		

Abstract

Author(s) Marita Lassila	Type of Publication Thesis, UAS	Published 2024
	Number of Pages 42 + 10	
Title of Publication Bachelor of Social Services mastering in early childhood education Bachelor of Social Services in early childhood education job description		
Name of Degree Bachelor Of Social Services (UAS)		
Name, title, and organization of the client -		
Abstract The amendment to the Early Childhood Education Act, which came into force on 1.9.2018, redefined the qualifications of professionals working in early childhood education. For the Bachelors of Social Services this meant relinquishing the title of early childhood education teacher if they graduated after 31.7.2023. This legislative change resulted in the creation of a new position known as Bachelor of Social Services in early childhood education, which remains somewhat undefined. How will the expertise of Bachelor of Social Services in early childhood education be utilized now and in the near future and how can they best support the achievement of early childhood educational goals? The purpose of this thesis was to investigate through qualitative research using document analysis, "What expertise does a Bachelors of Social Services bring to the field of early childhood education?" The research results highlighted the strong social pedagogical expertise of Bachelor of Social Services, which is not found in other personnel working in early childhood education. Additionally, the study revealed the broad responsibility of social workers in the field of early childhood education and the expectations placed on them based on the information gathered from the documents.		
Keywords bachelor of social services, qualification, bachelor of social services in early childhood education, early childhood education, social pedagogy, competence, expertise		

SISÄLLYSLUETTELO

1	Johdanto.....	1
1.1	Opinnäytetyön tausta.....	1
1.2	Tavoite, tarkoitus ja tutkimuskysymykset.....	2
2	Teoreettinen viitekehys.....	4
2.1	Varhaiskasvatus.....	4
2.2	Sosionomi.....	5
2.3	Sosiaalipedagogiikka.....	7
3	Opinnäytetyön toteuttamisessa käytetty metodologia.....	9
3.1	Kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus.....	9
3.2	Dokumenttianalyysi aineiston keruumenetelmänä.....	9
3.3	Tutkimusasetelma ja kerätyn aineiston esittely.....	11
4	Eettiset näkökulmat ja luotettavuuden tarkastelu.....	15
5	Tutkimuksen tulokset.....	17
5.1	Sosionomin osaaminen osa-alueina.....	17
5.2	Henkilöstön osaamisprofiilit vertailussa.....	25
5.3	Varhaiskasvatuksen sosionomi työpaikkailmoituksissa.....	29
5.4	Tulevaisuuden näkymät.....	33
5.5	Uhat.....	34
6	Yhteenveto ja johtopäätökset.....	37
7	Loppupohdinta.....	41
	Lähteet.....	43

Liite 1. Listaus dokumenttianalyysia varten valikoituneista dokumenttityypeistä

1 Johdanto

1.1 Opinnäytetyön tausta

Sosionomin tehtävänkuva sekä ammattiosaaminen etenkin varhaiskasvatuksen työkentällä on vielä monille tahoille epäselvää. Epäselvyyden syntymiseen on vaikuttanut muun muassa Varhaiskasvatustalain (540/2018) 1.9.2018 voimaantullut muutos, joka uudelleenmääritteli varhaiskasvatuksessa työskentelevien ammattikelpoisuudet. Sosionomeille lakimuutos vaikutti ammattikelpoisuuteen siten, että 31.7.2023 jälkeen valmistuneet sosionomit eivät voisi enää toimia varhaiskasvatuksen opettajina vaan varhaiskasvatuksen sosionomeina. Kuitenkin opiskelijat, jotka 1.9.2018 – 31.7.2019 aikavälillä hyväksyttiin opiskelemaan sosionomi tutkintoon suuntautuen opinnoissaan varhaiskasvatukseen, pystyivät vielä saamaan opettajan pätevyyden, mikäli he valmistuivat 31.7.2023 mennessä. Tätä ajanjaksoa aiemmin valmistuneilla sosionomeilla pätevyudet pedagogisiin opettajan pätevyksiin kuitenkin säilyvät. (Opetusalan Ammattijärjestö OAJ; Talentia a, b.)

Kyseinen ammattikelpoisuuden muutos herätti kysymyksiä siitä, millaisia rooleja ja vastuita varhaiskasvatuksessa tulee lähitulevaisuudessa olemaan. Haasteita voi nousta esiin sekä varhaiskasvatuksen ammattilaisille että organisaatioille, jotka pyrkivät kehittämään tehokkaita toimintamalleja ja rakenteita varhaiskasvatuksen laadun takaamiseksi. Lisäksi epäselvyydet rooleista ja vastuista voivat vaikuttaa myös varhaiskasvatusympäristön dynamiikkaan, lapsiryhmien toiminnan tehokkuuteen ja turvallisuuteen. Kun varhaiskasvatuksen toimenkuvien rooleja ei ole yhteisesti selkiytetty ja hyväksytty, jää myös tietynlainen johtajuuden paikka varhaiskasvatuksen lapsiryhmissä ikään kuin kelluvaksi (Fonsén, Koivula, Korhonen, Ukkonen-Mikkola & Alila 2021, 20ym. 2021, 39). Tästä syystä on tärkeää, että varhaiskasvatuksessa tehdään selkeää ja kattavaa työtä roolien määrittelyssä ja vastuunjaossa, jotta voidaan varmistaa ammattilaisten pätevyys ja työympäristön toimivuus.

Virkana varhaiskasvatuksen sosionomi on uusi ja vielä jokseenkin määrittelemätön tehtävänimike, jonka tehtävät perustettiin vuodesta 2023 alkavaksi varhaiskasvatuksen työkentälle. Tehtävänimike on siis edelleen osittain avoin ja kehitysvaiheessa. (Raatikainen, Saarnio, Vepsä & Hyvärinen 2019, 68–69.) Miten varhaiskasvatuksen sosionomien osaamistaan tullaan siis hyödyntämään ja miten he voivat parhaiten tukea varhaiskasvatuksen tavoitteiden saavuttamista? Asiantuntijuuden ja sen muutoksen tarkastelu ovat nyt ja tulevaisuudessa ajankohtaisia kysymyksiä ja työtehtävien muuttuessa entistä monimuotoisemmiksi (Fonsén ym. 2021, 71–72).

Aihe on siis laadulliselle tutkimukselle edelleen ajankohtainen. Sillä vaikka varhaiskasvatuksen sosionomin virka on jo asetettu ja ensimmäiset sosionomit ovat niihin astuneet, ei kyseisen viran sisältämiä työtehtäviä ole avattu tarkentavasti lakipykälissä. (Talentia c.) Varhaiskasvatuksen roolit ja toimenkuvat kaipaavat siis selkeästi tarkastelua ja määrittelyä.

1.2 Tavoite, tarkoitus ja tutkimuskysymykset

Tutkimus alkaa prosessina yleisimmin esiin nousseesta ongelmasta ja ongelman määrittelyllä, joka muutetaan tutkimuskysymykseksi (Kananen 2017, 60). Varhaiskasvatuksessa ammattihenkilöiden eri tehtävänimikkeet perustuvat suoritettuihin kelpoisuuksiin ja uudistetussa Varhaiskasvatuslaissa (540/2018) oli tavoitteena yhtenäistää varhaiskasvatuksessa käytettäviä tehtävänimikkeitä ja selkeyttää niitä (Kunta- ja hyvinvointialueyönantajat 2022). Tämä tavoite ja sosionomin uusi titteli, varhaiskasvatuksen sosionomi, ovat herättäneet keskustelua ja nostaneet esiin ristiriitaisia näkemyksiä eri sääntelykehyksistä.

Sosiaalihuollon ammattihenkilölaissa (817/2015) ja sitä täydentävissä asetuksissa sosionomin ammattipätevydet sekä osaaminen määritellään yksityiskohtaisesti. Lain tarkoituksena on varmistaa sosiaalihuollon ammattihenkilöiden pätevyys ja osaaminen, jotka liittyvät sosiaalityöhön ja sosiaalihuollon tehtäviin. Varhaiskasvatuslaissa (540/2018) on taasen vain kuvattuna tarkoitus varmistaa pätevä henkilöstö varhaiskasvatuspalveluissa sekä millä ammattipätevyydellä voi varhaiskasvatuksessa työskennellä. Tällöin asiat jäävät siis osittain tulkinnan varaisiksi ja tilannekohtaisiksi.

Ennen lakimuutosta varhaiskasvatuksessa työskentelevien sosionomien työtehtävien painottuminen kasvatus- ja opetustehtäviin on synnyttänyt pohdintaa siitä, voidaanko uutta tehtävänimikettä nimetä varhaiskasvatuksen sosionomiksi. Työtehtävät nähdään kuitenkin liittyvän vahvasti opettamiseen ja pedagogiseen vastuuseen. (Talentia c.) Sosiaalihuollon ammattihenkilölaki (817/2015) määrittelee kuitenkin sosionomin ammattikuvaa ja työnkuvaa laajemmin sosiaalihuollon palvelujen parissa yhteiskunnallisina vaikuttajina ja asiakkaiden kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin edistäjinä, kuten perhetyössä, lastensuojelussa ja erilaisissa tukipalveluissa (Talentia d). Samanaikaisesti Varhaiskasvatuslaki (540/2018) puolestaan asettaa omat vaatimuksensa varhaiskasvatuksen ammattilaisille, erityisesti opettajille ja varhaiskasvatuksessa tapahtuvalle opetukselle sekä pedagogiikalle. Opettajilla on kuitenkin merkittävä vastuu lasten kasvatuksellisesta ohjauksesta ja oppimisprosessin tukemisesta varhaiskasvatuksen kontekstissa. (Opetusalan Ammattijärjestö OAJ.)

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on valottaa varhaiskasvatuksen sosionomin osaamisprofiilia tuoden ilmi, mitä heiltä odotetaan työelämässä varhaiskasvatuksen parissa. Lisäksi tarkastellaan miten varhaiskasvatuksen sosionomin rooli voi parhaiten täydentää ja tukea varhaiskasvatuksen tavoitteita ja pedagogista toimintaa. Ohessa tarkoituksena on myös tuoda ilmi ja verrata muun varhaiskasvatuksen henkilöstön osaamista sosionomin (AMK) osaamiseen. Tässä opinnäytetyössä tutkimuskysymyksenä on: ”Mitä osaamista sosionomi tuo varhaiskasvatuksen työkentälle?”

2 Teoreettinen viitekehys

2.1 Varhaiskasvatus

Pihlajan, Viitalan, Paakkolanvaaran & Hiltusen (2018, 18) mukaan varhaiskasvatus voidaan määritellä eri tavoin aikakauden, kulttuurin tai eri toimijoiden painotuksen mukaan. Kuitenkin teoreettisesti tarkasteltuna varhaiskasvatus sisältää lapsen kehitykseen, oppimiseen ja ohjaukseen, interventioihin, menetelmiin sekä opetussuunnitelmiin liittyviä teemoja. Varhaiskasvatus määritellään myös yhteiskunnallisena palveluna, joka painottuu pedagogiseen toimintaan, jota ohjaavat monet lait. (Hujala 1996; Kinos 2002, Pihlaja ym. 2018, 18 mukaan; Opetushallitus 2022, 14.)

Varhaiskasvatusta ohjaavat erilaiset lait: Varhaiskasvatustalaki (540/2018) säätelee lapsen oikeudesta varhaiskasvatukseen, sen järjestämisestä, tuottamisesta sekä varhaiskasvatuksen tietovarannosta. Perusopetuslain (21.8.1998/628) tarkoitus on taata oppilaiden kasvu ihmisyyteen eettisesti ja tuettuna. Lisäksi laki säätelee esiopetuksesta, että aamu- ja iltapäivätoiminnasta. Laki lasten päivähoitosta (36/1973) takaa lapsen oikeuden päästä päivähoitoon, joka järjestetään laitoksessa (päiväkodissa) tai kodinomaisessa ympäristössä (perhepäiväkodissa), jonka tarkoituksena on tukea lapsen kehitystä ja kasvua ammattilaisten avustuksella.

Myös Opetushallituksen Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (2022, 1) säätelevät lapsen oikeudesta varhaiskasvatukseen. Kyseisen dokumentin tarkoituksena on tukea ja ohjata varhaiskasvatuksen järjestämistä, toimintaa ja kehittämistä samalla edistää laadukkaan ja tasa-arvoisen varhaiskasvatuksen toteutumista Suomessa. Varhaiskasvatuksen tehtävänä on edistää lasten kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä ja oppimista yhteistyössä huoltajien kanssa tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta edistäen sekä syrjäytymistä ehkäisten. Varhaiskasvatuksen tavoitteena on opettaa lapselle tietoja ja taitoja, jotka vahvistavat lapsen osallisuutta ja aktiivista toimijuutta yhteiskunnassa. Varhaiskasvatuksen tehtävänä on myös tukea huoltajia kasvatusyhteistyössä ja mahdollistaa heidän työelämässä käynti tai opiskelu. (Opetushallitus 2022, 14.)

Varhaiskasvatuksessa työskentely edellyttää tietämyksiä koulutustaustaa ja osaamista. Kasvatus- ja opetushenkilökunnan odotetaan toimivan osaavina ammattilaisina lapsen hyvinvoinnin, yhteisten päämäärien ja tavoitteiden eteen. Nämä tavoitteet edistävät oppimista, turvallisuutta, yhdenvertaisuutta, vapautta ja tasa-arvoa. (Fonsén ym. 2021, 19.) Varhaiskasvatus työkenttänä korostaa yhteisöllisyyttä ja yhteistyön tärkeyttä, sillä varhaiskasvatus tapahtuu ammatillisissa tiimeissä (Fonsén ym. 2021, 19). Näissä tiimeissä varhaiskasvatuksessa opettajat, erityisopettajat, sosionomit, lastenhoitajat ja muu

varhaiskasvatuksen henkilöstö tekevät tiivistä yhteistyötä suunnitellen ja toteuttaen varhaiskasvatustoimintaa (Opetushallitus 2022, 18).

Yhteistyöhön työyhteisön sisällä lukeutuu myös yhteistyö huoltajatahon kanssa. Tämä edellyttää kaikilta työntekijöiltä lapsen huoltajien avointa kohtaamista ja arvostavaa suhtautumista, jossa pyritään tasavertaiseen kohtamiseen ja luottamukselliseen kanssakäymiseen. Työntekijöiden on myös osattava ottaa huomioon, että lapsen huoltajat voivat olla keskenään eri mieltä, tai eri mieltä työntekijän kanssa lapsen käyttäytymisestä, toiminnasta tai kasvatuksesta. Myös varhaiskasvatuksen työntekijöiden tai muiden yhteistyötahojen kanssa voi olla eriäviä mielipiteitä siitä mikä on lapselle parhaaksi. Ristiriidan aikana ammattihenkilön ja muun henkilöstön on osattava pohtia, kenellä on vastuu ja kenellä oikeus päättää mikä on juuri tälle kyseiselle lapselle hyvää kasvatusta, opetusta tai parhaaksi. (Fonsén ym. 2021, 21–22.)

Varhaiskasvatuksessa toimivilta edellytetäänkin vahvaa omanäkemystä siitä, mikä on eettisesti hyvää ja moraalisesti oikein (Fonsén ym. 2021, 20). Varhaiskasvatuksellisessa toiminnassa onkin tärkeää, että lapset oppivat huomaamaan aikuisten opastuksella oman vastuunsa ja toimintansa vaikutukset. Aikuisten ohjauksella ja tuella lapset oppivat, miten heidän teoillaan voi olla merkittäviä seurauksia niin toisten ihmisten kuin ympäristönkin kannalta. (Fonsén ym. 2021, 21.)

2.2 Sosionomi

Sosionomit nähdään työelämässä vähän arvostettujen ihmisten puolustajana ja tahona, jotka edistävät kokonaisvaltaista ihmiskäsitystä (Valokivi, Ylinen & Metteri 2014, 33). Sosionomit sijoittuvat työelämässä pääosin sosiaali-, terveys- ja kasvatusalojen sektoreille (Raatikainen ym. 2019, 9). Näiden työkenttien laajaa ammattinimikekirjoa, työtehtävien sisältöä ja niihin vaadittua osaamista on ohjaamassa vuonna 2015 voimaantullut Sosiaalihuollon ammattihenkilölaki (817/2015) (Raatikainen ym. 2019, 10).

Sosionomit pystyvät työskentelemään laaja-alaisesti erilaisissa asiakas-, ohjaus-, neuvonta- ja johtamistyötehtävissä yksityisellä, julkisella sekä kolmannella sektorilla. Sosionomi voi siis työskennellä monipuolisissa työtehtävissä esimerkiksi varhaiskasvatuksessa, nuorisotyössä, lastensuojelussa, mielenterveystyössä ja kriminaalituessa. Näiden lisäksi myös maahanmuuttajatyössä, vanhustyössä, vammaistyössä, palveluohjauksessa, sosiaalivakuutuksessa, työvoimapalveluissa ja kuntoutuksessa. (Diakonia-ammattikorkeakoulu DIAK b.) Sosionomin osaaminen rakentuu pitkälti ihmisoikeuksien, sosiaaliturvan- ja palvelujen sekä niiden verkostojen tuntemisesta. Lisäksi sosiaalisesta kestävyydestä tukea yksilöitä, yhteisöjä ja sosiaalisia ryhmiä sekä

valmiudesta palvella laajaa asiakaskirjoa ohjaten ja vuorovaikuttaen. (Jyväskylän-ammattikorkeakoulu JAMK; Diakonia-ammattikorkeakoulu DIAK b.) Sosionomikoulutuksessa painotetaan siis ihmis- ja käytännönläheistä työskentelyä, jossa asiakas kohdataan tätä tukien ja ohjaten eri elämäntilanteissa. Sosionomikoulutus valmistaa myös työskentelemään moniammatillisissa tiimeissä tehden yhteistyötä muiden tahojen kanssa, jotka tekevät ohjausta, kasvatusta ja kuntoutusta. (LAB b).

Sosionomiksi voi tulla ammattikorkeakoulu (AMK) tai ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon (YAMK) kautta (Talentia d; Talentia e). Sosionomin ammattikorkeakoulututkinto on laajuudeltaan 210 opintopistettä, johon sisältyy 45 opintopisteen laajuinen käytännön harjoittelu (Raatikainen ym. 14, 2019). Sosionomin ammattikorkeakoulututkinnon suorittamisaika on noin 3,5 vuotta (Talentia d). Tutkintona sosionomikoulutus voidaan koulutustasoltaan sijoittaa maisteritutkinnon ja toisen asteen lähihoitajatutkinnon väliin. Kansainvälisessä koulutusluokittelussa sosionomin tutkinto vastaa Bachelor of Social Services -tutkintoa. (Raatikainen ym. 2019, 14.)

Sosionomin YAMK- tutkinto eroaa AMK-tutkinnosta siten, että se on laajuudeltaan 90 opintopistettä, jonka suorittamisaika on noin 2–2,5 vuotta työn ohella. Tutkinnon suorittamisoikeutta voi hakea henkilö, jolla on ammattikorkeakoulututkinto tai muu vastaava korkeakoulututkinto sekä kolmen vuoden työkokemus alalta tutkinnon suorittamisen jälkeen. (Talentia e.) Sosionomi (YAMK) -tutkinto painottuu lapsi- ja perhepalveluiden kehittämiseen ja niiden yhteensovittamiseen, monitoimijaiseen työskentelyyn sekä palvelujen sisältöihin. Tämä kattaa aihealueina muun muassa lasten ja nuorten osallisuuden, varhaisen tukemisen ja eriarvoisuuden vähentämisen. (LAB c.)

Sosionomi voi kartuttaa myös muuta osaamista tai syventyä opinnoissaan johonkin aihealueeseen, jota ei valmiiksi löydy suoritettavien tutkinnon osista. Sosionomi voi esimerkiksi syventyä opinnoissaan seksuaaliohjaukseen/neuvontaan tai vaikka kerryttää laajempaa osaamista palveluohjaamisesta (Campusonline.fi; Leppänen 2023). Tällainen laaja-alainen ammatillisten kompetenssien kerryttäminen mahdollistaa sosionomille hankkia syvempää ymmärrystä, jotka voivat tuoda lisäarvoa ja monipuolisuutta varhaiskasvatuksessa tai sosiaalialalla työskentelyyn (Leppänen 2023). Kuten missä tahansa koulutuksessa, vaikka tutkintonimike olisikin yhtäläinen, voi niissä olla hienoisia eroja riippuen koulutuksen tarjoajasta. Vaikka sosionomitutkinnon toteutus vaihtelee eri koulutustahojen välillä, kuuluu sosiaalipedagogiikan opiskelu ja sosiaalipedagoginen työote jokaiselle sosionomille (Talentia d).

Raatikaisen ym. (2019, 9, 16) mukaan sosionomiksi opiskeleva tarvitsee itseohjautuvuutta, jolloin opiskelija on itse vastuussa omasta oppimisestaan. Sosionomi opiskelijan kuuluu

osata jäsentää sosiaalialalla tarvittavaa osaamista, ymmärtää sosiaalialalla tarvittavan osaamisen kehittymiseen ja rakentamiseen liittyviä tekijöitä, tunnistaa oman osaamisensa suhteessa alalla vaadittavaan osaamiseen, hahmottaa ammatilliseen kasvuun ja asiantuntijuuteen liittyviä tekijöitä sekä ymmärtää reflektion merkityksen osana ammatillista kasvua. (Raatikainen ym. 2019, 9.)

2.3 Sosiaalipedagogiikka

Sosiaalipedagogiikka yhdistää kaksi eri tieteenalaa: sosiaalisen ja pedagogisen. Tieteenalana sosiaalipedagogiikkaa voidaan kutsua siltatieteeksi, sillä se yhdistää yhteiskuntatieteiden ja kasvatustieteiden näkökulmia. Sanalla "sosiaalinen" viitataan ihmisten välisyyteen, vuorovaikutukseen, yhteiselämään, yhteisöihin ja yhteisöllisyyteen. Myös yhteiskunnalliseen huono-osaisuuteen, ongelmiin ja niissä auttamiseen. "Sosiaalinen" ymmärretään myös "yhteiskunnallisuutena", eli se liittyy ihmisten kasvun ja kasvatuksen yhteiskunnallisiin vuorovaikutussuhteisiin. (Nivala & Ryyänen 2019, 16.)

Sosiaalisten asioiden määrittelyllä vaikutetaan siihen, millaista ajattelua, työtä ja toimintaa sosiaalipedagogiikassa tehdään ja miten sitä ohjataan. Tämä sisältää ihmisten välisen vuorovaikutuksen, yhteisöllisyyden sekä yhteiselämän tarkastelua ja tukemista. Lisäksi se kattaa ihmisen suhteen yhteiskuntaan ymmärtämisen ja vahvistamisen sekä pedagogisen lähestymistavan yhteiskunnallisen haavoittuvuuden kohtaamiseen, ehkäisyyn ja lievittämiseen. (Nivala & Ryyänen 2019, 17.)

Sosiaalipedagogiikassa otetaan huomioon jokainen yksilö tavalla, joka mahdollistaa hänen oman potentiaalinsa löytymisen ja kehittymisen. Konkreettinen kasvatuksellinen toiminta suunnataan tukemaan henkilökohtaista kasvua ja vahvistamaan toimijuutta sekä osallisuutta. Sosiaalipedagogiikassa yksilön kasvun nähdään tapahtuvan yhteisössä ja yhteisöllisesti. Käytännön kasvatuksellisessa toiminnassa keskitytään yksilöiden tukemisen lisäksi yhteisöjen ja yhteisöllisyyden tukemiseen. Edistämällä yhteisöjen kasvatuksellisia prosesseja voidaan luoda mahdollisuuksia yksilön kasvulle yhteiselämässä ja tukea yhteisöllisen identiteetin vahvistumista. (Nivala & Ryyänen 2019, 28.)

Sosiaalipedagogiikan lasien läpi ihminen nähdään siis ainutlaatuisena olentona, jonka kasvu tapahtuu yhteisön tuella muiden ihmisten kanssa. Tätä luonnehtivat samanaikaisesti hänen yksilöllinen potentiaalinsa ja arvokkuutensa sekä yhteisöllinen ominaislaatus. (Nivala & Ryyänen 2019, 59, 89, 111.) Lisäksi jokaisen ihminen näkeminen, että kohtaaminen toimijana tai toimijuuteen kykenevänä on sosiaalipedagogiikan keskeisimpiä ajattelu- ja toimintamalleja. "Toimijuus" ilmaisee ihmisen tahtoa, kykyä ja erilaisia mahdollisuuksia tehdä valintoja ja niihin liittyviä tekoja. (Nivala & Ryyänen 2019, 95.)

Myös opiskelumaailmassa sosiaalipedagogiikka yhdistää syntyperiään mukaillen kasvatusta ja yhteiskuntatieteitä tehden opiskelusta monitieteistä tarjoten eri näkökulmia. (Ranne 2005, 14.) Sosiaalipedagogiikan osalta tässä yhteydessä tarkoitetaan monitieteisyyttä, jossa eri tieteenalojen edustajat pyrkivät tietoisesti ottamaan huomioon toisten alojen näkemykset. Monitieteinen näkökulma edellyttää, että opettaja, tutkija tai ammattiteorian kehittäjä on valmis laajentamaan omaa käsitystään tutkittavasta asiasta. Tämän seurauksena hän uudelleenarvioi teoreettisia mallejaan, jotka ovat ohjanneet hänen aiempaa käsitystään tutkittavasta ilmiöstä. (Ranne 2005, 14.) Yliopistossa opiskeltuna sosiaalipedagogiikka liittyy sosiaalipolitiikkaan, sosiaalityöhön ja sosiaalialantyyöhön. Ammattikorkeakouluissa sosiaalipedagogiikan opiskelu liitetään erityisesti kasvatukseen ja nuoristyöhön. (Ranne 2005, 14.)

3 Opinnäytetyön toteuttamisessa käytetty metodologia

3.1 Kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus

Tämä opinnäytetyö toteutettiin kvalitatiivisena eli laadullisena tutkimuksena. Valinta tähän tutkimusmenetelmään perustui siihen, että sen aiheena olevaa ilmiötä ei ole vielä täysin ymmärretty tai selvitetty. Laadullisen tutkimuksen päätavoitteena oli syventää ymmärrystä tästä ilmiöstä tarkastelemalla sen luonnetta ja ominaisuuksia eri näkökulmista. Tällä lähestymistavalla pyrittiin myös tuottamaan uutta tietoa ja näkökulmia ilmiön ymmärtämiseen. (Kananen 2017, 32.)

Laadullinen tutkimus tarkastelee aineistoa yhtenä kokonaisuutena (Alasuutari 2011, 38). Tutkimuksessa tarvitaan teoriaa (Tuomi & Sarajärvi 2002, 23) ja laadullinen tutkimus sijoittuukin teoreettinen-empiirinen akselille (Tuomi & Sarajärvi 2018, 24, Töttö 2000 mukaan). Laadullisen tutkimuksen aikana tehdään havaintoja, joita tarkastellaan ennalta määritellystä näkökulmasta, jotka eivät suoraan ole tutkimustuloksia vaan johdattelevat niiden äärelle (Alasuutari 2011, 78–79). Laadullisessa tutkimuksessa esiin tulleita aineistoja analysoidaan deduktiivisesti eli yleisestä yksityiseen, jolloin päättelyprosessissa säilyy totuudenmukaisuus (Tuomi & Sarajärvi 2018, 107).

Tässä opinnäytteessä on ensin tarkasteltu teoreettista viitekehystä, joka määrittelee varhaiskasvatuksen ja varhaiskasvatuksessa työskentelyn luonteen. Tämän jälkeen on syvennytty, mikä on sosionomi ja kyseisen ammattikorkeakoulutuksen tutkintosisältö. Tästä on jatkettu määrittelemään sosiaalipedagogiikkaa ja sen luonnetta. Tämä viitekehys valottaa ja antaa pohjatietoa siitä, mikä varhaiskasvatus tahona on sekä mitä se vaatii ja odottaa ammattihenkilöstöltään. Lisäksi sosionomin määritelmä antaa lähtötiedon varhaiskasvatuksen sosionomin määrittelylle ja alustavaa tietoa sosionomin osaamisesta tutkintosisällön perusteella.

3.2 Dokumenttianalyysi aineiston keruumenetelmänä

Tässä opinnäytetyössä on käytetty aineistonhankintamenetelmänä dokumenttianalyysiä. Dokumenttianalyysissä nimensä mukaisesti käytetään dokumentteja, jotka ovat tarkastelun kohteena. Dokumentit voivat olla yksityisiä dokumentteja sekä joukkotiedotteita. Dokumentteja ovat muun muassa verkkosivut, markkinointimateriaalit, raportit, vuosikertomukset, haastattelut, päiväkirjat, lehtiartikkelit, piirroksiset, valokuvat sekä radio- ja tv-ohjelmat. (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2014, 136; Tuomi & Sarajärvi 2018, 96.) Dokumentteiksi voidaan siis lukea kaikki ilmiöstä kirjoitettu, puhuttu tai kuvattu materiaali, jopa esineistö (Ojasalo ym. 2014, 136, Anttila 2002 mukaan).

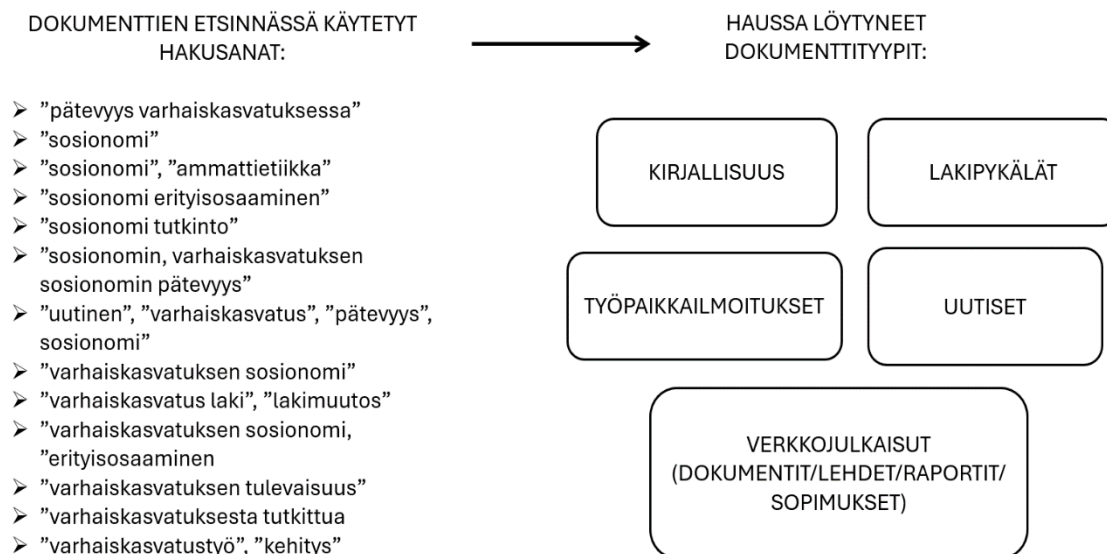
Tutkimusmenetelmänä dokumenttianalyysin vahvuutena on ilmiön näkeminen omassa ympäristössään eli ilmiötä tarkastellaan läheltä ja tarkasti sisältöpainotteisesti sitä analysoiden (Ojasalo ym. 2014, 136). Dokumenttien sisältöä analysoidessa on kaksi keskeistä analyysitapaa: sisällön analyysi ja sisällön erittely. Tähän opinnäytetyöhön on valittuna sisällön analyysi lähestymistapa, koska siinä kuvataan dokumenttien sisältöä sanallisesti, tavoitteena etsiä ja tunnistaa tekstin merkityksiä. (Ojasalo ym. 2014, 137.)

Dokumenttianalyysiprosessissa kerättyä aineistoa selkiytetään tiivistämällä dokumenttien sisältö selkeämpään muotoon, jonka jälkeen tiivistykset kategorioidaan. Kategorioissa olevaa tietoa analysoidaan ja havainnot kirjataan kustakin osiosta, jonka jälkeen kokonaiskuvaa ilmiöstä aletaan muodostaa. (Ojasalo ym. 2014, 139–140.) Dokumenttianalyysi menetelmän analyysissä pohjimmaisena tarkoituksena on ilmiön informaatioarvon lisääminen ja havainnoista tulee tulkinnan kautta jopa täysin uutta tietoa, joka on osattu havaita ikään kuin dokumentin ”rivien välistä” (Ojasalo ym. 2014, 136).

Tämän opinnäytetyön dokumenttianalyysissa on käytetty muun muassa varhaiskasvatuksen sosionomia koskettavia uutisia, verkkojulkaisuja, painettua tekstiä sekä työpaikkailmoituksia. Näistä dokumenteista on analysoitu kokonaiskuvaa ja piilossa olevia viestejä, mitä varhaiskasvatuksen sosionomin osaamisprofiiliin kuuluu ja mitä sosionomin käytännössä toivotaan tekevän. Dokumenteista on lähdetty etsimään analysoitavaksi myös ajankohtaisista tietoa koskien muun muassa varhaiskasvatuksen henkilöstön suhdelukuja, sosionomien kompetensseja ja uutta tietoa varhaiskasvatuksen sosionomin roolituksesta. Tarkoituksena on ollut löytää tietoa, joka koskettaa varhaiskasvatuksen nyky- sekä tulevaisuuden tilaa. Edellä mainituista dokumenteista löytyi ajankohtaista tietoa, jota oli tarpeellista tutkia uutta ja vielä muuttuvaa ilmiötä ajatellen. Dokumenttianalyysi oli siis tässä tutkimuksessa oivallinen lähestymistapa.

3.3 Tutkimusasetelma ja kerätyn aineiston esittely

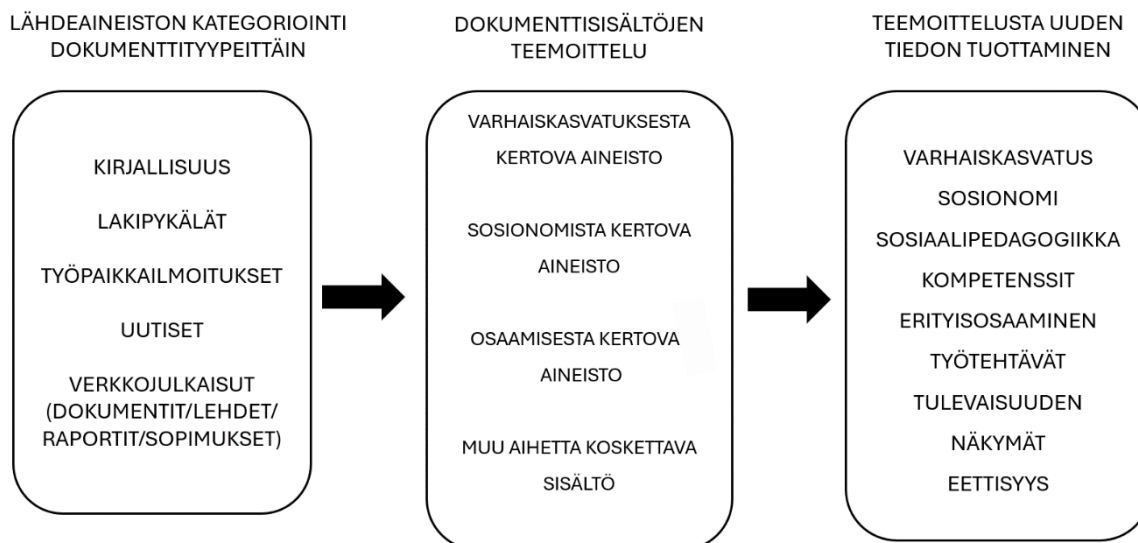
Tässä opinnäytetyössä tutkimuskysymykseen vastaamiseksi dokumenttianalyyssissa on käytetty seuraavaa menettelyä aineiston haussa (Kuva 1.). Ensin Google -hakukonetta käyttäen etsittiin erilaisilla hakusanoilla dokumenttilähteitä, jotka tukisivat olemassa olevan tiedon jäsentelyä (kuten teoreettista viitekehystä sosionomista) ja uuden tiedon tuottamista (kuten tietoa varhaiskasvatuksen sosionomin erityisosaamisesta):

Kuva 1. Havainnekuva tiedonhakumenettelystä tässä opinnäytetyössä

Tämän jälkeen löydetty dokumenttilähdevaihtoehdot tarkasteltiin huolellisesti läpi seuloen tiedon ajankohtaisuus ja lähteiden alkuperän luotettavuus. Dokumenteista valittiin ne, jotka ovat eettisesti hyväksyttäviä ja tiedoiltaan relevantteja juuri tämän opinnäytetyön laadullisen tutkimuksen ja dokumenttianalyyssin kannalta. Seuraavassa vaiheessa valikoituja dokumenttilähteitä lähdettiin tarkastelemaan analysoinnin kannalta.

Aineiston analysointi prosessia varten dokumenttiaineisto jaoteltiin kategorioihin eli mallinnettiin uuteen asetelmaan. Ensimmäinen kategorijaottelu osoittaa dokumenttityyppien jakauman ja tämän jälkeen toteutettu teemajaottelu osoittaa aihepiirien kategorioitumisen (Kuva 2.). Teemajaottelun jälkeen dokumenttilähteiden aineistoa on lähdetty kirjoittamaan auki uudeksi tiedoksi ja kokonaisuudeksi. Aluksi lähteitä tulkitaan suoraan havaittavien asioiden eli ilmissällön kautta, ja sen jälkeen tarkastellaan myös piilossa olevia viestejä eli "rivien välistä" tulkittavia asioita.

Kuva 2. Havainnekuva tämän opinnäytetyön aineistonjaotteluprosessista

Dokumenttianalyysia varten valikoituivat dokumenttityypit ja lähteet, jotka ovat kategorioitu dokumenttityypin mukaan ja esitetty aakkosjärjestyksessä ”Liitteet” -osiossa (Liite 1.). Seuraavassa osiossa tarkastellaan syvemmin dokumenttilähteiden valintaperusteita sekä minkälaista tietoa kyseiset dokumenttityypit yleisimmin tuottavat. Dokumenttilähteet ovat esitetty aakkosjärjestyksessä sen mukaan, mitä lähdeyyppiä dokumentit edustavat:

Asiakirjat

Asiakirjat pystyvät tarjoamaan laajaa ja syvällistä tietoa sosionomin työkuvaan liittyvistä aiheista. Asiakirjat voivat pitää sisällään monen luokan tietoa, kuten esimerkiksi alan käytäntöjä, lainsäädäntöä, tutkimustuloksia, ohjeistuksia ja suosituksia. Monet dokumentit ja raportit tulevat viranomaisilta, kuten ministeriöiltä, kuntaliitoilta ja ammattijärjestöiltä. Näillä tahoilla on usein laajaa asiantuntemusta sekä resursseja alan kehityksen ja käytäntöjen seuraamiseen. Ammattijärjestöt ja alan asiantuntijaorganisaatiot tuottavat myös dokumentteja ja raportteja, joissa käsitellään varhaiskasvatusta ja sosionomin työtä koskevia aiheita. Nämä lähteet voivat tarjota arvokasta tietoa alan ammatillisista käytännöistä, suosituksista ja standardeista.

Monet dokumentit ja raportit perustuvat tutkimustietoon ja analyyseihin, jotka ovat kerätty ja arvioitu alan asiantuntijoiden ja tutkijoiden toimesta. Näiden tietojen avulla voidaan saada kattavan kuva alan nykytilanteesta, haasteista ja kehityssuuntauksista. Näin ollen dokumenttien ja raporttien käyttö lähteinä varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuvan tutkimuksessa voi tarjota luotettavaa, kattavaa ja monipuolista tietoa alan käytännöistä, suuntauksista, lainsäädännöstä ja tutkimustuloksista. Niiden avulla voidaan syventää

ymmärrystään varhaiskasvatuksen sosionomin työstä ja ammatillisista käytännöistä sekä saada näkökulmia alan kehitykseen ja tulevaisuuden suuntiin.

Lait

Lait tarjoavat selkeän oikeudellisen kehyksen, joiden avulla voidaan tunnistaa ja tulkita eri ammatillisia velvollisuuksia ja vastuita. Tämä auttaa ymmärtämään vallitsevia toimintamalleja ja käytäntöjä. Esimerkiksi Sosiaalihuollon ammattihenkilöitä koskeva laki (817/2015) ja muut mainitut lait (Liite 1.) määrittelevät myös sosionomin työssä tapahtuvaa asiakastyötä ja asiakassuhteisiin liittyviä periaatteita. Näiden lakien avulla voidaan tunnistaa sosionomin oikeudelliset velvollisuudet ja vastuut asiakkaiden kohtaamisessa ja auttamisessa.

Lakipykälien avulla voidaan myös tunnistaa varhaiskasvatuksen sosionomin koulutukseen ja pätevyyteen liittyvät vaatimukset. Ne määrittelevät esimerkiksi kelpoisuusvaatimukset, pätevyyden ylläpitämisen edellytykset ja tulkinnan varaan jätettävät asiat, jotka ovat olennaista tutkimuksen kannalta. Lakipykälien muutokset ja päivitykset heijastelevat myös alan kehitystä ja muutoksia; tutkimalla lakipykäliä voidaan tunnistaa esimerkiksi ajankohtaisia poliittisia ja yhteiskunnallisia painotuksia. Näin ollen lakipykälien käyttö dokumenttianalyyssissa tarjoaa tärkeän ja perustellun lähtökohdan varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuvan tutkimukselle auttaen ymmärtämään ammatillisia velvollisuuksia, asiakastyön ohjeistusta, koulutuksen vaatimuksia sekä alan kehitystä ja muutoksia.

Kirjallisuus

Kirjallisuus tarjoaa laajan ja syvällisen tietosisällön varhaiskasvatuksesta, sosiaalipedagogiikasta ja ammatillisesta osaamisesta. Ne sisältävät perusteellista tietoa alan teorioista, käsitteistä, menetelmistä ja käytännöistä, jotka taasen tarjoavat kattavan perustan tutkimiselle. Painetut kirjat ovat yleensä läpikäyneet tarkastuksen ja hyväksynnän ennen julkaisuaan, joka takaa niiden luotettavuuden ja validiteetin eli pätevyyden. Kirjat pystyvät siis tarjoamaan syvällistä ymmärrystä varhaiskasvatukseen, sosiaalipedagogiikkaan ja ammatilliseen osaamiseen. Ne sisältävät esimerkiksi kuvauksia alan kehityksestä, suuntauksista ja muutoksista. Kirjat ovat siis arvokkaita resursseja oppimiseen ja tutkimukseen. Näin ollen painetun materiaalin erityisesti kirjojen valinta varhaiskasvatuksesta, sosiaalipedagogiikasta ja ammatillisesta osaamisesta kertovien kirjojen muodossa, tarjoaa monia etuja tutkimukselle ja oppimiselle. Ne ovat luotettavia, kattavia ja syvällisiä tietolähteitä, jotka auttavat syventämään ymmärrystä aiheesta ja kehittämään osaamistaan.

Työpaikkailmoitukset

Työpaikkailmoitukset tarjoavat selkeää käsitystä siitä, mitä kohderyhmältä, tässä tapauksessa varhaiskasvatuksen sosionomeilta voidaan työssään odottaa. Työpaikkailmoituksissa kuvataan yleensä tarkasti tarjolla olevat työtehtävät ja niihin liittyvät vaatimukset. Työpaikkailmoituksissa ilmoitetaan yleensä myös koulutus- ja pätevyysvaatimukset, jotka työnhakijan tulee täyttää tehtävään päästäkseen. Tämä tarjoaa tietoa siitä, millaista koulutusta ja osaamista varhaiskasvatusalalla arvostetaan ja millaisia odotuksia työnantajilla on työnhakijoille. Työpaikkailmoituksista voidaan havaita myös alan muutoksia ja trendejä, kuten uusien työtehtävien syntymistä, vanhojen tehtävien muuttumista sekä työllisyystilannetta. Näin ollen työpaikkailmoitusten käyttö lähteinä varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuvan tutkimuksessa tarjoaa arvokasta tietoa työtehtävistä, koulutusvaatimuksista, työmarkkinatilanteesta ja alan kehityksestä.

Uutiset

Uutiset tarjoavat ajantasaista ja relevanttia tietoa varhaiskasvatukseen ja sosionomin työhön liittyvistä tapahtumista, kehityssuuntauksista ja muutoksista. Ne voivat kertoa esimerkiksi uusista lainsäädännön muutoksista, alan trendeistä tai tutkimustuloksista. Uutiset kattavat laajan kirjon aiheita ja näkökulmia sekä ne voivat sisältää artikkeleita, haastatteluja, reportaaseja ja mielipidekirjoituksia, jotka tarjoavat erilaisia näkökulmia ja tietolähteitä tutkimuksen tueksi. Uutiset voivat heijastaa myös yleisön näkökulmaa sekä tarjota arvokasta tietoa siitä, miten varhaiskasvatusta ja sosionomin työtä nähdään ja käsitellään julkisessa keskustelussa. Näin ollen uutisten käyttö lähteinä varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuvan tutkimuksessa voi tarjota monipuolista, ajantasaista ja relevanttia tietoa alan tapahtumista, trendeistä, käytännöistä ja ilmiöistä.

Verkkajulkaisut

Erilaiset verkkosivustot ja verkkajulkaisut voivat tarjota luotettavaa ja ajantasaista tietoa alaan liittyvistä asioista. Esimerkiksi ammattijärjestöjen sivustot ja ammattikorkeakoulujen koulutussivustot tuottavat tietoa, joka perustuu alan asiantuntemukseen ja tutkimukseen, joka lisää niiden luotettavuutta. Lisäksi erilaiset kuntatiedotteet voivat tarjota tietoa alueellisista ja paikallisista tapahtumista, hankkeista ja päätöksistä, jotka koskevat varhaiskasvatusta ja sosionomin työtä. Ne voivat myös sisältää tietoa kuntien tarjoamista palveluista ja resursseista sosionomin työn tueksi. Näin ollen nämä lähteet voivat tarjota monipuolista, luotettavaa ja ajantasaista tietoa varhaiskasvatuksesta, sosionomin työstä ja niihin liittyvistä kysymyksistä.

4 Eettiset näkökulmat ja luotettavuuden tarkastelu

Tutkimusta tehdessä noudatetaan tiedeyhteisön tunnustamia toimintatapoja: rehellisyyttä huolellisuutta ja tarkkuutta (TENK 2012, 3). Lisäksi toimitaan ammattietiikkaa noudattaen, joka pohjautuu vastuun kantamiseen, eettisiin toimintatapoihin ja eettiseen harkintaan (Talentia 2017, 27–28). Eettisiä toimintatapoja ovat muun muassa kestävä tiedonhankinta sekä tutkimus- ja arviointimenetelmät. Nämä tulee toteuttaa sekä näkyä tutkimuksen jokaisessa vaiheessa (TENK 2012, 3). Tutkimuksen eettisyys on siis tärkeää läpi koko tutkimusprosessin ja tutkimusta ohjaava arvoperiaate, sillä vastuullisesti, että perustellusti tehty tutkimus on myös eettinen (Hyvärinen, Nikander, Ruusuvuori & Aho 2017, 32).

Dokumenttianalyysi tutkimusmenetelmänä on luotettava ja eettinen, kun noudatetaan dokumenttianalyysin työskentelytapaa, jossa on ensin suunniteltu, miten aineisto tullaan jaottelemaan sekä arkistointitapa ja toiminnot (esimerkiksi litterointi). Tämän jälkeen aineisto hajotetaan järjestelmällisesti osiin analysoiden ja kooten se uudelleen uudeksi kokonaisuudeksi. Uuden muodostetun kokonaisuuden tulee olla loogisesti päätelty ja koottu, selkeä ja sanallinen kuvaus ilmiöstä. Prosessiin kuuluu myös, että ennen analyysia on päätettävä, mitä analysoidaan ja miten: ilmisältö vai myös piilossa olevat viestit. (Ojasalo ym. 2014, 136–138). Tässä tutkimuksessa pyrittiin analysoimaan ilmisällön lisäksi myös piilossa olevat viestit, jotka esiintyvät sosionomi ja varhaiskasvatus - aihepiireissä.

Dokumenttianalyysi menetelmässä ei tehdä suoria tulkintoja, koska analyysivaihe on työvaiheista painottuvin - tulkinta ja analyysi eivät ole sama asia (Ojasalo ym. 2014, 143). Analyysi viittaa aineiston huolelliseen ja systemaattiseen analysointiin, jossa pyritään tunnistamaan keskeiset piirteet, merkitykset ja yhteydet aineiston sisällä, samalla kun se kytkeytyy alkuperäisiin tavoitteisiin ja tutkimuskysymyksiin. Toisaalta tulkinta edustaa prosessia, jossa analysoidut tiedot käännetään ymmärrettäväksi ja merkitykselliseksi kokonaisuudeksi, jossa tutkija tuo esille syvällisen ymmärryksen aineiston taustalla piilevistä viesteistä, ilmiöistä ja yhteyksistä, mahdollisesti tulkintojen avulla lisäten uutta näkemystä tai ymmärrystä tarkasteltavasta ilmiöstä.

Dokumenttianalyysia käytettäessä ja sen luotettavuutta tarkastellessa on huomioitava eräs kriittinen näkökohta: dokumenttien valinta. Tutkimuksen kohteeksi valitut dokumenttilähteet vaativat huolellista harkintaa ja niiden keruuprosessi on tutkimuksen herkin osuus. Dokumenteista on siis varmistuttava, että ne edustavat monipuolisesti tutkittavaa aihetta eivätkä ole vääristyneitä tai puutteellisia. Esimerkiksi varhaiskasvatuksen sosionomin osaamista ynnä muuta tarkastellessa voivat uutiset ja työpaikkailmoitukset piillä vinoumia, kuten joidenkin näkökulmien laiminlyömistä tai ylikorostamista. Lisäksi

dokumenttianalysissä tapahtuva tulkinta voi olla altis subjektiiviselle näkökulmalle eli miten joku henkilö kokee asian omasta näkökulmastaan. Dokumenttien valinta voi perustua siihen, mille tutkija haluaa antaa eniten painoarvoa. Näiden syiden puitteissa on tärkeää olla avoin erilaisille tulkinnoille ja kyetä tarkastelemaan dokumentteja objektiivisesti. Dokumenttianalyysi antaa kuitenkin laajat mahdollisuudet erilaisten lähdetyyppien lähemmälle tarkastelulle, josta käy helposti ilmi esimerkiksi teemojen toistuvuus, käsitteistö ja aiemmat mahdolliset yhteydet asiasisältöön.

5 Tutkimuksen tulokset

5.1 Sosionomin osaaminen osa-alueina

Sosionomin osaaminen kattaa monipuolisen joukon tietoja, taitoja ja valmiuksia. Nämä mahdollistavat työskentelyn erilaisten asiakasryhmien parissa ja erilaisissa sosiaalisissa konteksteissa. Tämä osaamiskokonaisuus voidaan jakaa useisiin osa-alueisiin, jotka heijastavat sosiaalityön monimuotoisuutta ja monialaista luonnetta (Kuva 3). Raatikaisen ym. (2019, 20–21) mukaan sosionomin osaamiseen kuuluu asiakastyön osaaminen, sosiaalialan palvelujärjestelmän osaaminen sekä kriittinen ja osallistava yhteiskuntaosaaminen. Lisäksi tutkimuksellinen kehittämistyö ja innovaatioosaaminen, työyhteisö-, johtamis- ja yrittäjäosaaminen sekä ammattieettinen osaaminen.

Sosionomin (AMK) kompetenssit ja ammatillinen ydiosaaminen	
Sosiaalialan eettinen osaaminen	- Lasten oikeuksien sopimuksen mukaisen toiminnan edistäminen vahvistaen lasten osallisuutta, hyvinvointia, huolenpitoa ja suojelua - Oman toiminnan reflektio
Asiakastyön osaaminen	- Pedagogisen toiminnan suunnittelu, toteutus, dokumentointi ja arviointi - Leikin merkityksen ymmärtäminen ja lasten vertaissuhteiden tukeminen lapsen kehityksen, oppimisen ja hyvinvoinnin lähteinä - Lapsen ja perheen varhainen oikein kohdennettu tuki - Perheiden kasvatusyhteisöjen kasvatusyhteistyön ja yhteisöllisyyden vahvistaminen
Sosiaalialan palvelujärjestelmäosaaminen	- Varhaiskasvatusta ja sen järjestämistä ohjaavien normien ja lainsäädännön tuntemus - Palveluohjaus ja verkostotyö perheiden tarpeiden pohjalta sote-palvelujärjestelmässä - Moniammatillinen yhteistyö
Kriittinen ja osallistava yhteiskuntaosaaminen	- Lapsen ja vanhempien kuulluksi tuleminen ja osallisuuden edistäminen yhteiskunnassa - Lasten toimijuuden ja vertaissuhteiden vahvistaminen - Yhteiskunnallinen vaikuttamistyö varhaiskasvatuksen ja siihen liittyvän koulutuksen kehittämisessä
Tutkimuksellinen kehittämis- ja innovaatioosaaminen	- Varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan ja varhaiskasvatuksen toimintakulttuurin arviointi ja kehittäminen - Tutkimuksellisten menetelmien soveltaminen varhaiskasvatustyössä ja saatujen tulosten hyödyntäminen varhaiskasvatuksen käytäntöjen kehittämiseen

Kuva 3. Sosionomin (AMK) kompetensseihin liittyvä osaamisprofiili (Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene 2017, 16)

Asiakastyöosaaminen

Asiakastyöosaamisella tarkoitetaan sosionomin kykyä luoda ammatillisia vuorovaikutus- ja yhteistyösuhteita, arvioida asiakkaiden palvelutarpeita sekä tukea yksilöiden kasvua ja kehitystä. Sosionomi osaa myös tukea perheiden arkea ja niiden jäsenten välistä vuorovaikutusta. Hän pystyy suunnittelemaan, toteuttamaan ja arvioimaan asiakkaiden palveluprosesseja sekä tunnistamaan hyvinvoinnin suoja- ja riskitekijöitä. Hän soveltaa ennaltaehkäisevää työtettä ja varhaisen tuen näkökulmia. Sosionomi ohjaa asiakkaita ja ryhmiä tavoitteellisesti, huomioiden heidän voimavaransa ja osallisuutensa. Hän soveltaa ja arvioi asiakastyössä erilaisia teoreettisia työorientaatioita ja menetelmiä. Kulttuurisen sensitiivisyyden merkitys korostuu asiakastyössä, jossa moninaisuus otetaan huomioon ja kulttuurien välistä vuoropuhelua edistetään. Sosionomi suoriutuu myös ohjaustyöstä sähköisissä toimintaympäristöissä, opastaen asiakkaita sähköisten palvelujen käytössä. Hän myös arvioi asiakastyötä ja dokumentoi sen asiakaslähtöisesti. (Raatikainen ym. 2019, 20.)

Kriittinen ja osallistava yhteiskuntaosaaminen

Kriittisellä ja osallistavalla yhteiskuntaosaamisella tarkoitetaan sosionomin pystyvyyttä suorittaa ammatillista kriittistä pohdintaa ja analyysia epätasa-arvosta, huono-osaisuudesta sekä kansallisella ja kansainvälisellä tasolla vaikuttavista hyvinvoinnin rakenteista, että prosesseista. Sosionomi pyrkii toiminnallaan syrjäytymisen ehkäisyyn. Sosionomi kykenee puolustamaan heikommassa asemassa olevien ja vaikenneiden ihmisten etuja ja tuo tietoa kohtuuttomista elämäntilanteista poliittiseen päätöksentekoon ja vastuullisille toimijoille. Hänellä on tietoa julkishallinnollisesta päätöksentekojärjestelmästä ja hän osaa toimia sen toimintaperiaatteiden mukaisesti. Lisäksi hän edistää kansalaisten osallisuutta ja osallistumismahdollisuuksia sekä kykenee tekemään vaikuttamistyötä eri toimijoiden kanssa. (Raatikainen ym. 2019, 21.)

Tutkimuksellinen kehittämistyö ja innovaatio-osaaminen

Tutkimuksellisen kehittämistyön ja innovaatio-osaamisen osalta sosionomi osoittaa kykynsä innovatiiviseen ongelmanratkaisuun ja toimii aktiivisesti sosiaalialan kehittämisen parissa. Hän pystyy kehittämään asiakastyön menetelmiä, työkäytäntöjä ja palveluprosesseja kumppanuuslähtöisesti. Sosionomi osaa suunnitella, toteuttaa ja arvioida kehittämishankkeita, hyödyntää tutkimus- ja kehittämismenetelmiä toimintakäytäntöjen edistämiseksi ja arvioimaan tietoja hyvinvoinnin parantamiseksi. Hän

noudattaa toimiessaan tutkimus- ja kehittämistyössään eettisiä periaatteita ja ohjeita. (Raatikainen ym. 2019, 21.)

Työyhteisö-, johtamis- ja yrittäjäosaaminen

Työyhteisö-, johtamis- ja yrittäjäosaamisen osa-alueella sosionomi osoittaa taitonsa toimia tehokkaasti monialaisissa tiimeissä, työyhteisöissä ja kansainvälisissä ympäristöissä. Hän pystyy hoitamaan työyhteisön lähijohtajan tehtäviä, tuntee keskeisen työläinsäädännön ja edistää työturvallisuutta. Lisäksi hän osaa johtaa omaa toimintaansa ja tukea työyhteisön työhyvinvointia. Sosionomi kykenee arvioimaan työnsä laatua, saavutettuja tuloksia ja niiden vaikutuksia. Hänellä on ymmärrys talouden ja strategisen johtamisen merkityksestä omassa työssään, ja hän tuntee sosiaalialan yrittäjyyden perusedellytykset. (Raatikainen ym. 2019, 21.)

Hiljainen tieto

Sosionomin ammattitaitoon ja osaamiseen liittyy olennaisesti myös käsite "hiljainen tieto", joka kuvastaa asioiden tiedostamatonta ja subjektiivista ymmärrystä. Tämä hiljainen tieto rakentuu yksilön elämäkokemusten kautta ja on rikastunut koulutuksen aikana hankitulla tiedolla ja oppimisella. Se on tiedostamatonta taitoa, jonka yksilö hankkii vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa ja joka vaikuttaa syvällisesti hänen ajatteluunsa, toimintaansa ja päätöksentekoonsa. (Raatikainen ym. 2019, 15.)

Tämä tiedonmuoto on erityisen merkityksellinen sosionomin ammatillisessa toiminnassa, koska se auttaa ymmärtämään ihmisten tarpeita ja kohtaamisia moninaisilla tavoilla. Sosionomi tuo mukanaan omaa hiljaista tietoaan jokaiseen tilanteeseen, mikä voi vaikuttaa hänen kykyynsä empatiaan, kuunteluun ja ratkaisujen löytämiseen. Samalla kun koulutus tarjoaa sosionomille välttämätöntä teoreettista ja käytännöllistä tietoa, niin hiljainen tieto täydentää ja rikastaa hänen ammatillista osaamistaan ainutlaatuisella tavalla. Hiljainen tieto toimii ikään kuin taustalla, ohjaten sosionomin toimintaa tiedostamattomalla tavalla. Se auttaa tulkinnassa, päätöksenteossa ja tilanteiden lukemisessa, jolloin ammattilainen voi reagoida herkästi ja tehokkaasti erilaisiin tilanteisiin. Tämä dynaaminen vuoropuhelu hiljaisen tiedon ja tietoisesta ajattelun välillä on keskeinen tekijä, joka vaikuttaa sosionomin ammatillisen osaamisen syvyyteen ja monipuolisuuteen. (Raatikainen ym. 2019, 15.)

Eettinen osaaminen

Ammattieettinen osaaminen tarkoittaa sitä, miten sosionomi osoittaa sosiaalialan eettistä osaamistaan toimimalla ihmisoikeus- ja perusarvosääntöjen, ammattieettisten periaatteiden sekä sosiaalisten arvojen mukaisesti. Hän ymmärtää oman käsityksensä ihmisyydestä ja arvomaailmastaan sekä niiden merkityksen asiakastyössä, kyeten reagoimaan eettisesti

perustellusti tilanteisiin, joissa arvot ovat ristiriidassa. Hän myös edistää yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa sekä asettuu puolustamaan yhteiskunnallisesti heikommassa asemassa olevien yksilöiden ja ryhmien etuja. (Raatikaisen ym. 2019, 20.)

Lisäksi on olemassa Talentian eettiset ohjeet (2022 b), jotka ovat ohjattu sosiaalihuollon ammattihenkilöille. Eettisten ohjeiden tarkoituksena on antaa työtä ohjaavia eettisiä periaatteita ja ammattieettisiä lähtökohtia, joihin sosiaalialan työ nojautuu (Talentia 2022 b, 7). Talentia (2022 b) jakaa eettiset ohjeensa seuraaviin kategorioihin: ihmisarvo ja ihmisoikeudet, itsemääräämisoikeuden kunnioittaminen, osallisuuden edistäminen, henkilön kokonaisvaltainen huomioiminen sekä voimavarat. Lisäksi sosiaalinen oikeuden mukaisuus, syrjinnän vastustaminen, erilaisuuden ja monimuotoisuuden tunnistaminen ja tunnustaminen. Lisäten resurssien ja voimavarojen tasapuolinen jakaminen, epäoikeudenmukaisen politiikan ja käytäntöjen vastustaminen sekä yhteisvastuun tiedostaminen ja kantaminen.

Ihmisarvon ja ihmisoikeuksien kunnioittaminen, ovat sosionomin toiminnan kulmakiviä. Siinä pyritään takaamaan jokaiselle yksilölle oikeuden tulla kohdelluksi arvokkaasti ja kunnioitavasti, taaten samalla heidän perusoikeutensa ja -vapautensa. Tämä tarkoittaa, että sosionomi kohtelee kaikkia asiakkaita tasavertaisesti ja suojelee heidän yksityisyyttään ja itsemääräämisoikeuttaan. (Talentia 2022 b, 10–11.)

Osallisuuden edistäminen on toinen keskeinen periaate, jota sosionomi noudattaa. Hän pyrkii tukemaan yksilöitä ja yhteisöjä osallistumaan päätöksentekoon ja toimintaan, jotka vaikuttavat heidän elämäänsä. Tämä voi tarkoittaa aktiivista kuuntelemista, dialogin edistämistä ja mahdollisuuksien tarjoamista osallistua omien asioittensa käsittelyyn. (Talentia 2022 b, 16.) Sosionomi myös huomioi vastapuolen kokonaisvaltaisesti ottaen huomioon yksilön fyysisen, psyykkisen, sosiaalisen ja kulttuurisen taustan sekä tarpeet. Tämä auttaa luomaan yksilöllisiä ja räätälöityjä palveluita, jotka vastaavat asiakkaan tarpeita ja edistävät heidän hyvinvointiaan. (Talentia 2022 b, 18.)

Sosionomi toimii myös sosiaalisen oikeudenmukaisuuden periaatteen mukaisesti. Hän pyrkii tasa-arvoiseen ja oikeudenmukaiseen kohteluun kaikissa tilanteissa ja vastustaa syrjintää ja epätasa-arvoa. Hän tunnistaa erilaisuuden ja monimuotoisuuden rikkauden ja toimii sen edistämiseksi sekä omassa työssään että yhteiskunnassa laajemmin. (Talentia 2022 b, 20–21.) Sosionomin on huolehdittava siitä, että resurssit jaetaan tasa-arvoisesti ja oikeudenmukaisesti eri asiakkaiden ja asiakasryhmien välillä. Sosionomin vastuulla on varmistaa, että asiakkaan yksilölliset tarpeet tulevat huomioiduiksi ja hänen erityiset ominaispiirteensä otetaan huomioon. (Talentia 2022 b, 22.)

Sosiaalialan ammattilaisella on myös vastuu tuoda työnantajan, poliittisten päättäjien ja yhteiskunnan tietoon ne epäkohdat, jotka voivat vaarantaa ihmisten turvallisuuden ja hyvinvoinnin. Sosiaalialan työntekijän on avoimesti viestittävä havaitsemistaan tai saamistaan tiedoista epäkohdista, kuten köyhyydestä ja väkivallasta. Tavoitteena on taata erityisesti kaikkein haavoittuvimmassa asemassa olevien asiakkaiden huolenpito ja hyvinvointi. Ammattilainen vastustaa aktiivisesti väkivaltaa ja kaltoinkohtelua. (Talentia 2022 b, 22.)

Lisäksi yhteisvastuun tiedostaminen ja kantaminen ovat olennainen osa sosionomin ammattietiikkaa. Sosionomi ymmärtää, että yhteisvastuu edellyttää kaikkien yhteistä panosta yhteiskunnan hyvinvoinnin edistämiseksi. Sosionomi pyrkii edistämään yhteisvastuuta omassa toiminnassaan ja kannustaa myös muita osallistumaan yhteiskunnalliseen muutostyöhön. Sosiaalialan ammattilaisen tulee kohdata ne haasteet, jotka johtuvat yhteiskunnallisista syrjivistä rakenteista. Hänen tehtävänä on edistää vähemmän etuoikeutettujen oikeuksia ja pyrkiä vähentämään asiakkaiden leimautumista ja huono-osaisuutta. Lisäksi hänellä on velvollisuus vahvistaa asiakkaiden oikeuksien toteutumista ja toimia heidän äänitorvena (Talentia 2022 b, 23).

Erityisosaaminen

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene (2017, 10) on esitellyt sosionomin (AMK) osaamista kaaviomuodossa, jossa keskeiset kompetenssit ja ydinosaamisen osa-alueet on jaoteltu selkeästi. Tämä tarjoaa kattavan näkymän sosionomin ammatillisesta osaamisesta ja erityisosaamisesta auttaen hahmottamaan, mitkä taidot ja tiedot ovat olennaisia hänen työssään. Tämä jaottelu antaa myös mahdollisuuden tarkastella sosionomin osaamista kokonaisvaltaisesti ja hahmottaa, miten eri osa-alueet liittyvät toisiinsa ja tukevat toisiaan (Kuva 4.)

Sosionomin (AMK) kompetenssit ja ammatillinen ydinosaaminen	
Sosiaalialan eettinen osaaminen ▶ Ihmisarvon, tasa-arvoisuuden ja oikeudenmukaisuuden edistäminen ▶ Eettisesti perusteltu oman ja ammattialan toiminnan reflektio	Asiakastyön osaaminen ▶ Ammatillisen vuorovaikutussuhteen luominen ja palvelutarpeen arviointi ▶ Tilanteeseen soveltuvien työmenetelmien valitseminen ▶ Muutokseen tähtäävä prosessi, moniammatillisuus ▶ Asiakastyön arvioinnin ja dokumentoinnin taidot
Sosiaalialan palvelujärjestelmäosaaminen ▶ Palveluohjausprosessi ja palveluiden koordinointi ja sovittaminen tilanteeseen ja voimavaroihin ▶ Palveluiden toimintalogiikka, reunaehdot ja juridinen säädöspohja ▶ Yhdyspinnoilla ja verkostoissa työskentely	Kriittinen ja osallistava yhteiskuntaosaaminen ▶ Sosiaalisen osallisuuden ja hyvinvoinnin edistäminen ▶ Syrjäytymisen ehkäisy yhteisöissä ja yhteiskunnassa ▶ Osallistavat ja valtaistavat toimintatavat ▶ Vaikuttamistyö
Tutkimuksellinen kehittämis- ja innovaatio-osaaminen ▶ Tutkitun tiedon tuottaminen, tulkinta, käyttö ja jakaminen ▶ Innovatiivisten menetelmien hyödyntäminen työelämän kehittämisessä	Työyhteisö-, johtamis- ja yrittäjyysosaaminen ▶ Lähijohtaminen ▶ Työn laadun, tulosten ja vaikutusten arviointi ▶ Kehittämishankkeiden johtaminen ▶ Sosiaali- ja varhaiskasvatusalan yrittäjyyden perusteet

Kuva 4. Sosionomin osaamisalueiden keskeiset osatekijät (Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene 2017, 10)

Lähemmin tarkasteltuna varhaiskasvatuksen sosionomien erityisosaaminen liittyy erityisesti lasten ja perheiden arjen ja siitä nousevien tuen tarpeiden tuntemukseen sekä yhteistyöhön muiden sosiaali- ja terveysalan lapsiperheiden asiantuntijoiden kanssa. Lisäksi muulla varhaiskasvatuksen henkilöstöllä, varhaiskasvatuksen opettajilla ja lastenhoitajilla ei ole sosiaalipedagogiikkaa koulutuksessaan. (Fonsén ym. 2021, 134.) Sosionomilla sosiaalipedagogiikka on yksi tärkeä osa koulutusta ja täten sosionomit omaavat sosiaalipedagogista erityisosaamista, joka muilta varhaiskasvatuksessa työskenteleviltä puuttuu. (Fonsén ym. 2021, 134; Helsingin kaupunki 2023 a.) Sosiaalipedagogiikka ohjaa sosionomia tarkastelemaan lasta kokonaisuutena ja tunnistaa hoivatehtäviin sisältyvän mahdollisuuden viestiä ja osoittaa lapselle tämän arvokkuuden ja hyväksytyksi tulemisen omana itsenään (Fonsén ym. 2021, 143; Helsingin kaupunki 2023 a).

Sosiaalipedagogiikka erityisosaamisena varhaiskasvatuksessa

Sosiaalipedagoginen työote, jota varhaiskasvatuksen sosionomi työssään ammentaa toimii niin ikään siltana sosiaalialan ja varhaiskasvatuksen välillä (Fonsén ym. 2021, 143). Sosiaali- ja terveysalalla asiakas nähdään monesti toimenpiteen kohteena, objektina, potilaana. Sosiaalipedagogiikan kautta asiakas taas pyritään näkemään itsenäisenä toimijana eli subjektina. (Ranne 2002, 18.)

Sosiaalipedagogiikassa tiedostetaan kasvatuksen vahvat yhteydet yhteiskuntaan (Nivala & Rynnänen 2019, 28). Ranteen (2005, 15) mukaan sosiaalipedagogiikassa sosiaalinen liittyy pedagogiseen merkiten sitä, että yksilölle ja ryhmille tarjotaan mahdollisuus täyteen kasvuun omaksi täydeksi itsekseen. Käytännössä sosiaalipedagogisin toimenpitein tuetaan yksilöä ja ryhmiä yhteiskunnan jäsenyyteen ja kohti itsestään huolehtivaa subjektiutta (Ranne 2005, 15).

Kasvatuksellisessa toiminnassa tuetaan siksi yksilön integroitumista yhteiskuntaan, oman paikan löytämistä yhteiskunnan jäsenenä sekä näiden myötä kehittyvän kriittisreflektiivisen yhteiskunnallisen lukutaidon, kansalaisuuden ja yhteiskunnallisen toimijuuden vahvistumista (Nivala & Rynnänen 2019, 28). Käytännössä tämä sosiaalipedagoginen ajattelu kanavoituu kasvatukselliseksi toiminnaksi, joka korostaa osallisuuden ja dialogin olemassaoloa, jossa kasvatus tapahtuu kommunikatiivisen prosessin kautta. Dialogi merkitsee sanallista ajatuksien jakamista, kohtaamista ja jollain tapaa toiseksi tulemistä dialogin seurauksena. (Ranne 2005, 15–16.)

Sosiaalipedagogisessa työssä ihminen kohdataan aina kokonaisvaltaisesti itsenäisesti ajattelevana, tuntevana ja toimivana subjektina, joka elää tietyssä ajassa, paikassa ja osana sosiaalisia verkostoja, jonka kasvua pyritään tukemaan perusteellisesti (Nivala & Rynnänen 2019, 192). Sosiaalipedagogiikan mukaan ihmistä ei nähdä hänen ongelmiansa leimaamana, vaan ihminen nähdään aidosti ainutlaatuisena ihmisenä (Nivala & Rynnänen 2019, 191; Ranne 2005, 21).

Sosiaalipedagogiset työmenetelmät perustuvat toimijan omaan arvopohjaan ja ammattimaiseen tapaan tehdä työtä. Kyseiset menetelmät valitaan aina tilannekohtaisen tarpeen mukaan, joiden valintaan vaikuttaa työntekijän omat kompetenssit ja käsitys sosiaalipedagogiikan tarkoituksesta. Työmenetelmien valinnoissa toistuu kuitenkin aina toimintamalli, jossa sosiaalisia ongelmia ja huono-osaisuutta pyritään ehkäisemään ja lievittämään. (Nivala & Rynnänen 2019, 186.) Sosiaalipedagogisen työmenetelmien ominaispiirteitä ovat siis dialoginen kohtaaminen, toimijuuden ja oman osallistumisen tukeminen, yhteisöllisyys, toiminnallisuus ja luovuus, teorian ja käytännön yhteen kietoutuneisuus, kolmitasoisuus: yksilö, yhteisö ja yhteiskunta (Nivala & Rynnänen 2019, 190).

Varhaiskasvatuksessa sosiaalipedagogisen kasvattajan on tärkeää tukea lapsen altruistisen eli epäitsekkään ja toisen hyvää tavoittelevan ajattelun sekä empatian kehittymistä (Nivala & Rynnänen 2019, 238). Kasvatusprosessissa ydin on kasvatettavan omassa osallistumisessa ja osallistamisessa (Ranne 2005,16). Lapsen huoltajien kohtaamisessa pätee yhtä lailla sosiaalipedagoginen työote: kunnioitus, läsnäolo ja

kiinnostus kuuntelemaan, luottamus, empaattisuus ja avoimuus, jossa huoltaja itse pääsee tulemaan kuulluksi ja vaikuttamaan asioihin (Nivala & Ryyänen 2019, 238). Jotta toimija (tässä tapauksessa kasvattaja) voi oppia ymmärtämään ihmisiä ja heidän elämäänsä on ensin ymmärrettävä itseään, omia tunteitaan ja niiden yhteyttä elettyyn ja koettuun elämään (Ranne 2005, 23).

Sosionomin erityisosaamiseen sisältyy myös yhteiskunnallinen asiantuntijuus ja yleinen pedagoginen osaaminen. Sosionomi kykenee siis ymmärtämään ja analysoimaan varhaiskasvatuksen yhteyksiä laajempiin yhteiskunnallisiin kysymyksiin ja ilmiöihin. Yleinen pedagoginen osaaminen katsotaan kuitenkin kuuluvan jokaiselle varhaiskasvatusryhmässä toimivalle henkilölle, jolloin tämä katsotaan olevan myös yhteistä osaamisaluetta. (Fonsén ym. 2021, 133.)

Osaamisen osa-alueiden vaativuus ja laajuus

Sosionomin osaamisesta on myös pohdittu työtehtävien vaativuutta ja laajuutta. Talentia-lehden (2021) mukaan varhaiskasvatuksen sosionomin työtehtävät katsotaan jopa vaativimmaksi, kuin varhaiskasvatuksen opettajien johtuen siitä miten varhaiskasvatuksen sosionomit saavat vastuuta kasvatus- ja suunnittelutyön lisäksi myös varhaiskasvatuksessa tapahtuvasta perhetyöstä. Varhaiskasvatuksen sosionomilta odotetaan siis laajaa ymmärrystä ja osaamista niin yksilöllisen kasvatuksen ja oppimisen kuin perheiden hyvinvoinnin näkökulmista (Talentia-lehti 2021). Sosionomi tarkastelee varhaiskasvatusta myös asiantuntijuuden toisesta ulottuvuudesta. Varhaiskasvatuksen sosionomi ymmärtää miten varhaiskasvatus toteuttaa yhteiskunnallista, julkisen vallan ja raamien ohjaamaa tehtävää yhteisöllisenä kasvatusinstituutiona (Fonsén ym. 2021, 141).

Jos varhaiskasvatuksen lapsiryhmässä ei olisi varhaiskasvatuksen sosionomia niin sieltä puuttuisi lasten kokonaisvaltaisen kasvun ja hyvinvoinnin pedagogisen edistämisen asiantuntemus, perheiden kanssa työskentelemisen erityisosaaminen sekä palvelujärjestelmä osaaminen. Verkostoyhteistyöosaaminen sekä kriittinen yhteiskunnallisen tietouden hallinta vaatii asiantuntijaa, joka osaa huomioida asioita myös hyvinvoinnin kysymyksien läpi tarkasteltuna. (Fonsén ym. 2021, 144.)

Kuitenkin on huomioitava ja muistettava, että varhaiskasvatuksessa moniammatillisuus on varhaiskasvatuksen keskeisin voimavara, jolla voidaan vastata parhaiten varhaiskasvatustyön kasvaviin vaatimuksiin (Fonsén ym. 2021, 71). Varhaiskasvatuksen osaaminen muodostuu kaikkien ammattiryhmien edustajien yhteisestä ja eriytyneestä osaamisesta (Fonsén ym. 2021, 73).

5.2 Henkilöstön osaamisprofiilit vertailussa

Tässä opinnäytetyössä tarkoituksena oli myös tuoda ilmi ja verrata muun varhaiskasvatuksen henkilöstön osaamista (varhaiskasvatuksen) sosionomin (AMK) osaamiseen. Tämä vertailu on merkityksellistä, sillä se mahdollistaa ymmärryksen siitä, miten varhaiskasvatuksen lapsiryhmässä työskentelevät ammattilaiset täydentävät toisiaan ja millä tavoin heidän osaamisensa voi tukea toinen toisiaan. Tämä auttaa myös hahmottamaan mahdollisia eroja ja samankaltaisuuksia näiden ammattiryhmien koulutuksessa, osaamisessa ja työtehtävissä. Keskiössä on kuitenkin varhaiskasvatuksen sosionomin osaamisprofiili, jota tämä laadullinen tutkimus pääosin koskettaa. Seuraavissa kappaleissa avataan varhaiskasvatuksen sosionomin (AMK), varhaiskasvatuksen opettajan (yliopisto kandi) ja lastenhoitajan (ammattitutkinto) tutkintosisältöä ja osaamista. Osaamisprofiileita voi verrata rinnakkain havainnekuvaa käyttäen (Kuva 5.)

Varhaiskasvatuksen sosionomi

Aiemmin tässä opinnäytetyössä tarkasteltiin sosionomin (AMK) ammattinimikettä ja tutkintosisältöä. Sosionomi (AMK) tutkinnossa varhaiskasvatus on yksi suuntautumisvaihtoehto ja sosiaaliohjaus toinen, johon sosionomi voi syventyä opinnoissaan. Sosionomi, joka on opinnoissaan suorittanut vähintään 60 opintopisteen laajuiset varhaiskasvatuksen ja sosiaalipedagogiikan opinnot voi työskennellä varhaiskasvatuksessa. (Diakonia-ammattikorkeakoulu DIAK c.)

Varhaiskasvatukseen suuntautuneissa opinnoissa sosionomiopiskelija oppii muodostamaan oman kasvatusnäkemyskäsittelyn varhaiskasvatuksen perusteita, joka sisältää lapsilähtöisen pedagogiikan suunnittelua, toteutusta ja arviointia niin yksilöille kuin lapsiryhmille. Tähän lukeutuu myös varhaiskasvatuksen keskeisten periaatteiden ja tavoitteiden huomioimista rakentamiseksi lapsille osallistavia oppimisympäristöjä, joissa edistetään lapsen kuulluksi tuleamista. Sosionomi opiskelija oppii tuntemaan varhaiskasvatusta ohjaavat asiakirjat ja lainsäädännön, joita työelämässä sovelletaan. (Diakonia-ammattikorkeakoulu DIAK a; LAB a.)

Opinnoissa käsitellään myös kykyä tehdä sensitiivistä ja sitoutunutta kasvatusyhteistyötä huoltajien kanssa toimien kulttuurisensitiivisesti yhdenvertaisuutta ja moninaisuutta tukien. Tähän lukeutuu myös ennaltaehkäisevä lastensuojelu ja perhetyö varhaiskasvatuksessa. (Diakonia-ammattikorkeakoulu DIAK a; LAB a.) Sosionomin toteuttamaan ennaltaehkäisevään lastensuojelu ja perhetyöhön kuuluu erilaisten lasten ja perheiden hyvinvoinnin riskitekijöiden tunnistaminen ja arviointi, tukimuotojen sekä

palvelujärjestelmän ja verkostoyhteistyötahojen tuntemus, että menetelmien soveltaminen (LAB a).

Sosiaalialan ammattilaisilla on keskeinen rooli yhteiskunnan hyvinvoinnin ja tasa-arvon edistämiseksi, joka pätee myös sosionomin yhteen roolituksista varhaiskasvatuksessa (Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene 2017, 5). Sosionomien tietoperusta perustuu vahvasti yhteiskunta- ja kasvatustieteisiin. Tämä tietoperusta tarjoaa heille vankan pohjan ymmärtää yhteiskunnan monimutkaisia sosiaalisia rakenteita ja kasvatuksen merkitystä yksilöiden ja yhteisöjen kehityksessä. (Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene 2017, 10.) Varhaiskasvatuksen sosionomin on siis katsottu vastaavan erityisesti tiivistä moniammatillisesta ja verkostoyhteistyöstä sosiaali- ja terveystieteiden kanssa, kun yhteistyö liittyy lapsen ja perheen elämäntilanteeseen. Tämä edistää myös perheiden keskinäistä verkostoitumista. (Karila, Kosonen & Järvenkallas 2017, 88.) Sosionomi osaa taten tunnistaa ja arvioida lasten ja perheiden hyvinvoinnin vahvuuksia sekä riskitekijöitä, että tukea lapsen ja perheen hyvinvointia oikein kohdennetuilla palveluilla, tuella ja sensitiivisyydellä. Sosionomin osaaminen katsotaan siis olevan perhe- ja lastensuojelutyön soveltamista varhaiskasvatuksessa. (Fonsén ym. 2021, 142–143; Talentia d.)

On huomioitava, että varhaiskasvatuksen sosionomit eivät välttämättä työskentele jokaisessa varhaiskasvatuksen lapsiryhmässä. Heillä on erityinen vastuualue kasvattajayhteisön muun henkilöstön ohjaamisessa ja tukemisessa tiettyjen kasvatustehtävien ja haasteiden osalta. Sosionomit voivat siis tarjota asiantuntemustaan ja tukea muulle henkilöstölle, jotta varhaiskasvatustyössä voidaan vastata monimuotoisiin kasvatus- ja oppimistarpeisiin mahdollisimman hyvin ja tehokkaasti. (Karila ym. 2017, 88.) Tämä liittyy työelämä- ja työn kehittämissosaamiseen, jota sosionomeilta katsotaan löytyvän (Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene 2017, 10).

Varhaiskasvatuksen sosionomin osaaminen ja työtehtävät ovat katsottu varhaiskasvatuksen opettajan kanssa yhdessä toteutettaviksi tarkoituksenaan vastata lapsiryhmän hoidosta, kasvatuksesta ja opetuksesta. Tähän lukeutuvat myös lapsiryhmän ja niiden yksilöiden toiminnan arviointi sekä kehittäminen. Lisäksi myös aktiivisesti mukana oleminen kasvatusyhteisön toimintakulttuurin arvioinnissa ja sen kehittämisessä. (Karila ym. 2017, 88.)

Tarkemmin tarkasteltuna varhaiskasvatuksen sosionomin keskeisiksi käytännön tehtäviksi lapsiryhmässä on katsottu varhaiskasvatuksen laadukkaan varhaiskasvatustoiminnan ja lapsen hyvinvoinnin edistäminen (Talentia d). Nämä sisältävät monipuolisia kasvatus- ja opetustehtäviä, joihin sisältyy toiminnan suunnittelua, toteutusta, dokumentointia ja arviointia. Tavoitteena on tukea lasten ja perheiden kasvua kohti aktiivista yhteisön

jäsenyyttä, huomioiden lapsen vertaissuhteet yhteisössä ja perhetyön näkökulma. Työssä vastataan myös järjestelyistä, jotka tukevat lapsen hyvinvointia sekä pyritään vahvistamaan vuorovaikutus- ja osallisuustilanteita syrjäytymisen ja kiusaamisen ehkäisemiseksi ja inklusion edistämiseksi. Tämä kattaa myös eri tukimuotojen järjestämisen. (Talentia d.)

Lisäksi käytännön työhön kuuluu yhteistyötä perheiden kanssa moniammatillisissa tiimeissä, työyhteisön toimintakulttuurin innovointia ja kehittämistä, sekä tiimien, lapsiryhmien ja kasvatusyhteisön yhteisöllisyyden vahvistamista. Lasten parissa tapahtuvaa käytännön työtä voisi kutsua varhaiskasvatuksessa tapahtuvaksi lastensuojelu- ja perhetyöksi. Käytännön työskentelyyn kuuluu myös kulttuurisensitiivinen työote, johon kytkeytyy myös sosiaalipedagoginen lähestymistapa. (Talentia d; Talentia f; Talentia g; Sitra.) Sosionomin työn vaikutukset näkyvät lapsissa yksilö, kuin ryhmätasolla ja heidän ympärillään toimivassa kasvatusyhteisössä, joka varhaiskasvatusta toteuttaa. Työn vaikutukset heijastuvat myös lasten perheisiin ja laaja-alaisesti yhteiskuntaan ja sen rakenteisiin. (Talentia d; Talentia f.)

Varhaiskasvatuksen opettaja

Varhaiskasvatuksen opettajaksi tuleminen vaatii yliopistopohjaisen tutkinnon, johon vähittäisvaatimuksena on kasvatustieteen kandidaatintutkinto 180 opintopistettä, joka suoritetaan noin kolmessa vuodessa (Jyväskylän ammattikorkeakoulu JAMK 2022). Kasvatustieteen kandidaatti voi myös jatkaa opintojaan syventäen varhaiskasvatuksen osaamistaan maisterivaiheessa, joka on 120 op kahteen vuoteen suoritettuna. (Jyväskylän ammattikorkeakoulu JAMK 2023).

Kasvatustieteen kandidaatti opiskelee oppimista ja ohjausta, kasvatusta, yhteiskuntaa ja sen muutosta, osaamista ja asiantuntijuutta, tieteellistä tietoa ja ajattelua sekä vuorovaikutusta ja yhteistyötä. Näihin osa-alueisiin sisältyvät varhaiserityispedagogiikkaa, monimuotoisen lapsuuden opiskelua sekä pedagogisen asiantuntijuuden ja tiimijohtajuuden opintoja. Kandidaatti opiskelee siis monipuolisesti erilaisia pedagogiikan muotoja, jotka pätevoittävät niin pienten lasten kuin esiopetusikäisten lasten opettamiseen. Kandidaatti oppii arvioimaan lapsen terveyttä ja kehitystä huomioiden leikin merkityksen sekä erilaiset oppiaineet, kuten musiikki, kuvataide, kirjallisuus ja liikunta. (Jyväskylän ammattikorkeakoulu JAMK 2022.)

Kasvatustieteen kandidaatti voi jatkaa opintojaan maisterivaiheeseen. Maisteriopinnoissa opiskelija suorittaa varhaiskasvatustieteen syventäviä opintoja, jotka antavat teoreettista ja käytännön osaamista toimia varhaiskasvatuksessa asiantuntijana tutkimus-, arviointi- ja kehittämistehtävissä. Maisteri opinnot antavat myös valmiudet toimia päiväkodin johtajana. (Jyväskylän ammattikorkeakoulu JAMK 2023.)

Varhaiskasvatuksen opettajan vastuualueisiin varhaiskasvatuksen työtiimissä kuuluu olla ensisijaisesti päävastuussa lapsiryhmänsä toiminnan suunnittelusta, toteuttamisesta ja arvioinnista. Tämä käsittää sekä kasvatuksellisen, että opetuksellisen vastuun, jossa tehtävänkuvaan kuuluu havaita lapsen vahvuuksia, mahdollisia tuen tarpeita ja pohtia, miten lasta voidaan tukea näissä soveltuvin pedagogisin ratkaisuin. Varhaiskasvatuksen opettajat ovat myös vastuussa jokaisen lapsen henkilökohtaisen varhaiskasvatussuunnitelman laatimisesta ja sen arvioinnista, joihin edellä mainittuja asioita kirjataan. (Opetusalan Ammattijärjestö OAJ.)

Varhaiskasvatuksen esiopetustehtävissä varhaiskasvatuksen opettaja vastaa paikallisen opetussuunnitelman mukaisen esiopetuksen toteuttamisesta esiopetusryhmässään ja mahdollisista lapsikohtaisista suunnitelmista (Opetusalan Ammattijärjestö OAJ). Varhaiskasvatuksen opettajalla on myös omaa verkosto-osaamista, joka painottuu yhteistyöhön esiopetuksen, koulun ja oppilashuollon kanssa, jolla taataan oppimisen jatkuvuus ja tiedon siirtyminen taholta toiselle. (Fonsén ym. 2021, 74–75.)

Lastenhoitaja

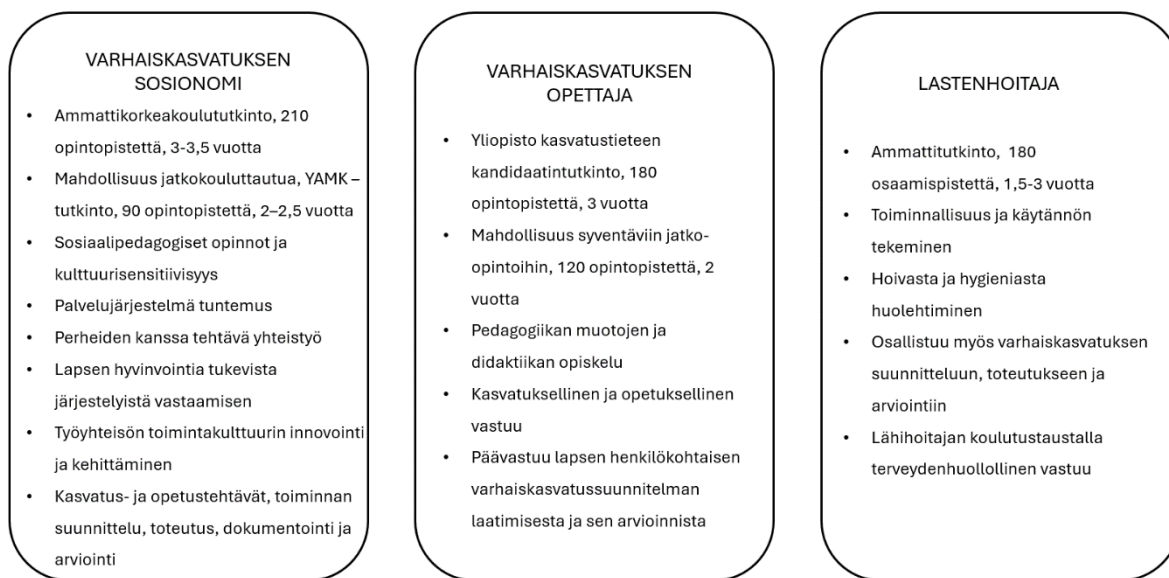
Lastenhoitaja on toisen asteen ammattitutkinto, joka koostuu 180 osaamispisteestä. Lastenhoitajaksi kouluttautumiseen menee 1,5–3 vuotta opiskelijan aiemman ammatillisen osaamisen mukaan. Lastenhoitajana voi toimia myös esimerkiksi lähihoitaja- tai kasvatus- ja ohjausalan perustutkinnon suorittanut henkilö. (Duunitori; STEP-koulutus.)

Lastenhoitajan opinnoissa painottuu toiminnallisuus, yhteinen tekeminen ja käytännön ratkaisujen löytäminen teoretietouden tukemana. Lastenhoitaja opiskelija opiskelee ammatillista vuorovaikuttamista, lasten kasvua ja kehitystä, lasten ja perheiden kohtaamista sekä tiimissä työskentelyä. Varhaiskasvatuksen opintoihin kuuluu työskentelymenetelmiä, leikin, liikkumisen, taiteilemisen ja tutkimisen toteuttamista. Lastenhoitajat opiskelevat myös pedagogisen toiminnan suunnittelua, toteuttamista ja arviointia. (STEP-koulutus.)

Lastenhoitajan vastuualueisiin varhaiskasvatuksen työtiimissä kuuluu tarjota lapsille hoivaa, ohjata luovia askarteluja ja leikkejä, kannustaa liikunnallisuutta, valvoa ulkoleikkejä, auttaa lasten pukeutumisessa ja ruokailussa sekä järjestää musiikki- ja kielihetkiä. Turvallisen ympäristön takaaminen ja lasten hygieniasta huolehtiminen ovat myös keskeinen osa lastenhoitajan tehtäviä. Lastenhoitaja myös tarkkailee lasten fyysistä ja psyykkistä hyvinvointia niin yksilö, kuin ryhmätasolla, jotta mahdolliset erityisestuen tarpeet pystytään havaitsemaan. Lastenhoitaja osallistuu myös varhaiskasvatuksen ja hoidon suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin, vaikka pedagoginen päävastuu onkin aina lastentarhanopettajalla. (Duunitori.)

Mikäli lastenhoitajalla on lähihoitajan koulutus, hänellä on myös vastuu lasten terveydenhuollosta. Tällöin hän ottaa erityisesti huomioon tilanteet, joissa lapsella on pitkäaikaissairaus kuten diabetes, joka vaatii lääkehoitoa tai erityisruokavaliota. Lähihoitajataustan tuoma erityisosaaminen esimerkiksi lääkehoitoon ja vammojen hoitoon tarjoaa lisäresursseja varhaiskasvatuksen toimintaympäristössä. (Duunitori.) Vaikka lastenhoitajalla ei olisikaan lähihoitajan koulutusta, katsotaan osaamisalueen silti olevan terveyteen ja hoitoon liittyvä osaaminen (Karila ym. 2017, 76).

Kuva 5. Havainnekuva varhaiskasvatuksen henkilöstön osaamisprofiileista

5.3 Varhaiskasvatuksen sosionomi työpaikkailmoituksissa

Varhaiskasvatuksen sosionomien toivotaan ja nähdään tasapainottelevan lapsi- ja perhepalveluiden palveluohjauksen ja kasvatustehtävien välillä (Kunta- ja hyvinvointialuetyöntajat). Varhaiskasvatuksen sosionomeilta odotetaan pedagogisen toiminnan hallintaa, tietämystä lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen edistämisessä, erityisen tuen tarpeen tunnistamista ja tuen toteuttamiseen liittyvää osaamista, lastensuojelu ja perhetyön tuntemista, vuorovaikutustaitoja perheiden kanssa tehtävään yhteistyöhön sekä verkostoitumis- ja yhteistyöosaamista moniammatillisissa tiimeissä työskentelyyn (Talentia g). Varhaiskasvatuksen sosionomien työtehtävät voivat vaihdella kunnittain, työpaikoittain ja organisaatioittain. Varhaiskasvatuksen sosionomia koskettavissa työpaikkailmoituksissa on kuitenkin yhtenevällä linjauksella ilmaistu, mitä varhaiskasvatuksen sosionomilta haetaan:

Keminmaan kunta

Keminmaan Kuntarekryssä varhaiskasvatuksen sosionomin nähdään työskentelevän lapsiryhmässä kasvatus- ja huolenpitotehtävissä tarkoituksenaan vastata lasten kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin ja kasvatuksen tehtävistä sekä niiden toteutumisesta yhdessä muiden alan ammattilaisten kanssa. Näihin työtehtäviin ilmaistaan lukeutuvan lasten havainnointi, dokumentointi ja toiminnan jatkuva arviointi sekä kehittäminen. Nämä työtehtävät nähdään kuuluvan jokaisen kasvattajan työtehtäviin kiinteästi. Työnkuvauksessa kerrotaan painottuvan lapsen sosiaalisen kasvun sekä lapsen ja perheen varhaisen tuen oikea-aikaisuuden vahvistaminen. (Keminmaa Kuntarekry (Kuva 6).)

Kuntarekry / Työpaikat / Keminmaan kunta

Varhaiskasvatuksen sosionomin toimi
Hakuaika päättyy 31.8.2023 12:00

Keminmaan kunta, varhaiskasvatus

Kokoaikatyö Työpaikka Vakainainen
Työsuhde

545679

1.9.2023

KVTES:n mukainen

1.8.2023 - 31.8.2023 12:00

Opetus- ja kulttuuriala
Varhaiskasvatuksen muut tehtävät
Lappi Keminmaa Kunta

HAE TYÖPAIKKAA >

Keminmaan varhaiskasvatuksessa on haettavana Varhaiskasvatuksen sosionomin toimi (3566) 1.9.2023 alkaen Kellomäen päiväkotiin

Kelpoisuusehtona on varhaiskasvatuslain 540 / 2018 § 27 mukainen kelpoisuus.

Tule meille kehittämään tasa-arvoista ja laadukasta varhaiskasvatusta yhdessä työyhteisön kanssa. Varhaiskasvatuksen sosionomi vastaa lasten kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin ja kasvatuksen tehtävistä, sekä lapsen ja perheiden palveluiden yhteensovittamisesta.

Varhaiskasvatuksen sosionomi työskentelee lapsiryhmässä kasvatuksen ja huolenpidon tehtävissä. Havainnointi, dokumentointi ja toiminnan jatkuva arviointi sekä kehittäminen kuuluvat jokaisen kasvattajan työhön kiinteästi. Varhaiskasvatuksen sosionomina vastaat lapsiryhmän toiminnan toteutumisesta yhdessä muiden ammattilaisten kanssa. Tehtävässä painottuu erityisesti lapsen sosiaalisen kasvun sekä lapsen ja perheen varhaisen tuen oikea-aikaisuuden vahvistaminen.

Toimintamme keskipisteenä on hyvin voiva lapsi ja lapsen osallisuus päivähoiton arjessa.

Palkkaus ja toimen muut ehdot määräytyvät KVTES:n ja kunnan TVA-järjestelmän mukaan.
Tehtävään noudatetaan kuuden (6) kuukauden koeaikaa.
Tehtävään valitun on toimitettava hyväksytty lääkärintodistus terveydentilasta ja esitettävä lain 504/2002 mukainen rikosrekisteriotte 30 päivän kuluessa päätöksestä tiedon saatuaan.

Lisätietoja
<http://www.keminmaa.fi>

Kuva 6. Kuvakaappaus Kuntarekryn Keminmaan kunnan työpaikkailmoituksesta

Helsingin kaupunki

Helsingin kaupungin työpaikkailmoituksessa varhaiskasvatuksen sosionomin nähdään suunnittelevan, arvioivan ja toteuttavan pedagogista toimintaa varhaiskasvatuksen opettajan ja lastenhoitajan kanssa. Työnkuvauksessa ilmaistaan varhaiskasvatuksen sosionomilta haluttu kyky tuoda sosiaalipedagogisia, yhteisöllisiä ja yhteiskunnallisia näkökulmia pedagogiseen työhön sekä kyky tukea lapsen yksilöllistä oppimista. Lopuksi korostetaan palveluverkostotietämystä ja -osaamista moniammatilliseen verkostotyöhön. (Helsingin kaupunki b (Kuva 7).)

Varhaiskasvatuksen sosionomi, määräaikainen (5 tehtävää)

Määräaikainen työsuhde Jatkuvan haun tehtävät

Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala, Varhaiskasvatus ja esiopetus

Hae työpaikkaa →

🕒 Haku päättyy 29.9.2023 16:00	💰 Palkka 2709,80 euroa/kk
📅 Palvelussuhde 31.7.2023 - sopimuksen mukaan	📍 Osoite Työväjankatu 8 00580
📅 Julkaistu 31.5.2023 16:00	🔗 Työväin KASKO-02-1196-23

Haluatko töihin määräaikaiseen varhaiskasvatuksen sosionomin tehtävään? Voit nyt hakea yhdellä hakemuksella kaikkiin varhaiskasvatuksen sosionomin sijaisuuksiin.

Tällä hetkellä haemme varhaiskasvatuksen sosionomeja ensisijaisesti elokuussa alkaviin sijaisuuksiin eri puolille Helsingiä. Täytä hakemus ja kerro missä päin haluat työskennellä sekä kuinka pitkään - me hoidamme loput! Voit esittää toiveesi työajasta ja päiväkodista.

Tänä vuonna panostamme varhaiskasvatukseen erityisesti lasten hyvinvoinnin ja kaveritaitojen vahvistamiseen. Toiminnassa painottuu lasten osallisuus kestävästä tulevaisuuden rakentamisesta. Helsingin rikas ja monipuolinen oppimisympäristö tarjoaa lukuisia mahdollisuuksia toiminnalle ja oppimiselle.

Varhaiskasvatuksen sosionomina suunnittelet, arvioit ja toteutat pedagogista toimintaa yhdessä varhaiskasvatuksen opettajan ja lastenhoitajan kanssa. Tehtävänäsi on tuoda sosiaalipedagogisia, yhteisöllisiä ja yhteiskunnallisia näkökulmia pedagogiseen työhön. Tuet lapsen yksilöllistä oppimista lapsiryhmässä. Haluat hyödyntää osaamistasi erityisesti lasten ja perheiden palvelujärjestelmän tuntemuksen sekä moniammatillisen verkostotyön osalta.

Olet etsimämme henkilö, jos koet lapsiryhmässä ja tiimissä työskentelyn omaksesi. Haluat työssäsi vahvistaa osallisuutta ja edistää yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon toteutumista. Sinulla on hyvät vuorovaikutustaidot ja toimit sujuvasti eri yhteistyötahojen kanssa.

Helsingissä tarjoamme sinulle:

-Mahdollisuuden työsuhteasuntoon: <https://www.hel.fi/fi/asuminen/tyosuhteasunnot>

- Varhaiskasvatuksen sosionomien verkoston, josta saa kollegiaalista tukea ja mahdollisuuden verkostoitua muiden varhaiskasvatukseen toimivien sosionomien kanssa

- Monipuoliset henkilöstöedut: saat etuja ja alennuksia mm. joukkoliikenteestä ja pyöräilystä, museoista, teatterista sekä liikuntapalveluista

- Mahdollisuuden osallistua täydennyskoulutuksiin

- Helsingin kaupungilla on käytössä palkitsemisjärjestelmä, jossa hyvä työsuoritus voi näkyä kertapalkkiona

- Edistämme tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta, ja osassa päiväkodeista on käytössä yhdenvertaisuuslisä 150 e/kk kelpoisuusedellytykset täyttävälle työntekijöille

Työn aloitusajankohdasta, työsuhteen kestosta ja osa-aikaisuudesta voimme sopia joustavasti.

Haastattelemme ja valitsemme hakijoita tehtäviin hakuajana.

Meillä jokainen päivä on maailman tärkein. Jätä hakemus ja tule mukaan!

Kelpoisuusvaatimus:

Edellytämme, että sinulla on vähintään sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto, johon sisältyvät varhaiskasvatukseen ja sosiaalipedagogiikkaan suuntauneet vähintään 60 opintopisteen laajuiset opinnot, joista voidaan säätää tarkemmin valtioneuvoston asetuksella, tai sosionomin tutkinto, jota on täydennetty mainituilla opinnoilla (540/2018 27§).

Huomioimme myös sinut, joka olet alan opiskelija.

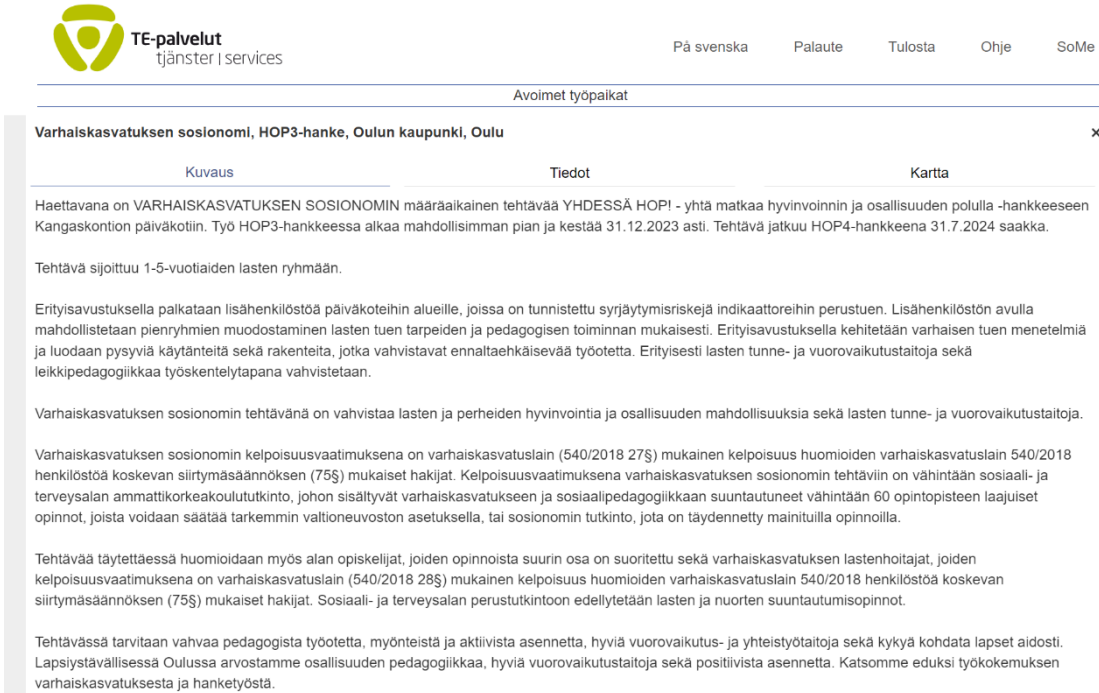
Hyvä suomen kielen suullinen ja kirjallinen taito sekä rikostaustaote lasten kanssa toimimiseen (504/2002).

Kuva 7. Kuvakaappaus Helsingin kaupungin työpaikkailmoituksesta

Oulun kaupunki

Oulun kaupungin työpaikkailmoituksessa varhaiskasvatuksen sosionomin nähdään vahvistavan lasten ja perheiden hyvinvointia, osallisuuden mahdollisuuksia sekä lasten tunne- ja vuorovaikutustaitoja. Työpaikkailmoituksessa korostetaan sosionomi (AMK) tutkinnon 60 opintopisteen laajuisia varhaiskasvatusopintoja ja sosiaalipedagogiikan sisältymistä opintoihin. Työnkuvauksessa korostetaan erityisesti vahvaa pedagogista

työtettä, myönteistä ja aktiivista asennetta, hyviä vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja sekä kykyä kohdata lapset aidosti. (TE-toimisto Oulun kaupunki (Kuva 8.))

TE-palvelut
tjänster | services

På svenska Palaute Tulosta Ohje SoMe

Avoimet työpaikat

Varhaiskasvatuksen sosionomi, HOP3-hanke, Oulun kaupunki, Oulu

Kuvaus Tiedot Kartta

Haettavana on VARHAISKASVATUKSEN SOSIONOMIN määräaikainen tehtävää YHDESSÄ HOPI - yhtä matkaa hyvinvoinnin ja osallisuuden polulla -hankkeeseen Kangaskontion päiväkotiin. Työ HOP3-hankkeessa alkaa mahdollisimman pian ja kestäää 31.12.2023 asti. Tehtävä jatkuu HOP4-hankkeena 31.7.2024 saakka.

Tehtävä sijoittuu 1-5-vuotiaiden lasten ryhmään.

Erityisavustuksella palkataan lisähenkilöstöä päiväkoteihin alueille, joissa on tunnistettu syrjäytymisriskejä indikaattoreihin perustuen. Lisähenkilöstön avulla mahdollistetaan pienryhmien muodostaminen lasten tuen tarpeiden ja pedagogisen toiminnan mukaisesti. Erityisavustuksella kehitetään varhaisen tuen menetelmiä ja luodaan pysyviä käytänteitä sekä rakenteita, jotka vahvistavat ennaltaehkäisevää työtettä. Erityisesti lasten tunne- ja vuorovaikutustaitoja sekä leikkipedagogiikkaa työskentelytapana vahvistetaan.

Varhaiskasvatuksen sosionomin tehtävänä on vahvistaa lasten ja perheiden hyvinvointia ja osallisuuden mahdollisuuksia sekä lasten tunne- ja vuorovaikutustaitoja.

Varhaiskasvatuksen sosionomin kelpoisuusvaatimuksena on varhaiskasvatuslain (540/2018 27§) mukainen kelpoisuus huomioiden varhaiskasvatuslain 540/2018 henkilöstöä koskevan siirtymäsäännöksen (75§) mukaiset hakijat. Kelpoisuusvaatimuksena varhaiskasvatuksen sosionomin tehtäviin on vähintään sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto, johon sisältyvät varhaiskasvatukseen ja sosiaalipedagogiikkaan suuntautuneet vähintään 60 opintopisteen laajuiset opinnot, joista voidaan säätää tarkemmin valtioneuvoston asetuksella, tai sosionomin tutkinto, jota on täydennetty mainituilla opinnoilla.

Tehtävää täytettäessä huomioidaan myös alan opiskelijat, joiden opinnoista suurin osa on suoritettu sekä varhaiskasvatuksen lastenhoitajat, joiden kelpoisuusvaatimuksena on varhaiskasvatuslain (540/2018 28§) mukainen kelpoisuus huomioiden varhaiskasvatuslain 540/2018 henkilöstöä koskevan siirtymäsäännöksen (75§) mukaiset hakijat. Sosiaali- ja terveysalan perustutkintoon edellytetään lasten ja nuorten suuntautumisopinnot.

Tehtävässä tarvitaan vahvaa pedagogista työtettä, myönteistä ja aktiivista asennetta, hyviä vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja sekä kykyä kohdata lapset aidosti. Lapsiystävällisessä Oulussa arvostamme osallisuuden pedagogiikkaa, hyviä vuorovaikutustaitoja sekä positiivista asennetta. Katsomme eduksi työkokemuksen varhaiskasvatuksesta ja hanketyöstä.

Kuva 9. Kuvakaappaus Oulun kaupungin työpaikkailmoituksesta

Vantaan kaupunki

Vantaan kaupunki ilmaisi etsivänsä sensitiivistä ja kehittämismyönteistä varhaiskasvatuksen sosionomia työttömiinsä. Työnkuvauksessa korostettiin moniammatillisiin tiimeihin osallistumista, pedagogisen toiminnan suunnittelua, toteutusta ja arviointia sekä lasten hyvinvoinnin edistämisen tärkeyttä. Varhaiskasvatuksen sosionomin koettiin omalta osaltaan vastaavan lasten hyvinvoinnin edistämisestä sekä lasten perheiden ja huoltajien ohjauksesta. Tärkeänä koettiin sosiaalipedagogisen näkökulman tuominen toimintaan ja lapsiperhepalveluiden tuntemus lasten ja huoltajien tueksi. Työnkuvauksessa korostettiin myös inklusiivisuuden ja osallisuuden vahvistamista, lapsilähtöisyyttä, positiivista asennetta. Lisäksi kerrottiin tiivistä yhteistyöstä varhaiskasvatuksen opettajien, lastenhoitajien ja muun avustavan henkilökunnan kanssa

sekä yhteistyöstä, joka tapahtuisi varhaiskasvatuksen psykologin ja kuraattorin kanssa (Vantaan kaupunki (Kuva 10.))

Hei, sinä innostunut varhaiskasvatuksen sosionomi!

Etsimme Hepopuiston toimintayksikköön sensitiivistä ja kehittämismyönteistä varhaiskasvatuksen sosionomia 3-5 vuotiaiden lasten ryhmään. Varhaiskasvatuksen sosionomina osallistut moniammatillisen tiimin pedagogiseen työskentelyyn: pedagogisen toiminnan suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin. Lisäksi vastaat omalta osaltasi lasten hyvinvoinnin edistämisestä sekä lasten perheiden ja huoltajien ohjauksesta sekä tuot toimintaan sosiaalipedagogisen näkökulman ja lapsiperhepalveluiden tuntemuksen lasten ja huoltajien tueksi.

Hepopuiston toimintayksikköön kuuluvat Hepopuiston päiväkotit, Kimokujan päiväkotit sekä Pikku-Hepon avoin kohtaamispaikka. Molemmat päiväkodit sijaitsevat luonnonläheisellä alueella Hakunilassa hyvien kulkuyhteyksien varrella. Päiväkodin läheisyydessä sijaitsevat kartanon alueen puistot ja metsät mahdollistavat monipuolisen toiminta- ja oppimisympäristön. Yksikön henkilöstö koostuu varhaiskasvatuksen opettajista, lastenhoitajista sekä avustavasta henkilöstöstä. Varhaiskasvatuksen erityisopettaja ja lapsi- ja perheohjaaja ovat mukana ryhmien toiminnassa ja tukemassa työskentelyä. Teemme myös tiivistä yhteistyötä alueella työskentelevien varhaiskasvatuksen psykologin ja kuraattorin kanssa.

Olemme ProVaka päiväkotit. Tavoitteenamme on vahvistaa inklusiivista, kaikille yhteistä varhaiskasvatusta yhteisten tavoitteiden, toimintapöytäkirjojen ja positiivisen palautteen avulla.

Arvostamme hyviä tiimityötaitoja, lapsilähtöisyyttä ja positiivista asennetta. Haluamme edistää lapsen ja vanhempien osallisuutta.

Kuva 10. Kuvakaappaus Vantaan kaupungin työpaikkailmoituksesta

Yhteenvetona näistä työpaikkailmoituksista voidaan todeta, että varhaiskasvatuksen sosionomin tehtäviin kuuluu lasten kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin ja kasvatuksen tukeminen, moniammatillinen yhteistyö, pedagoginen suunnittelu ja arviointi sekä lapsi- ja perhepalvelujärjestelmän tuntemus. Kelpoisuusvaatimuksina mainitaan yleisesti sosionomin tutkinto ja ilmoituksissa korostetaan tiimityötaitoja, positiivista asennetta ja lapsilähtöisyyttä.

5.4 Tulevaisuuden näkymät

Tulevaisuuden varhaiskasvatuksessa työskentelyyn on ehdotettu 1+1+1 mallia, joka tarkoittaisi, että jokaisessa lapsiryhmässä työskentelisi yliopistokoulutettu varhaiskasvatuksen opettaja, yksi ammattikorkeakoulututkinnon suorittanut varhaiskasvatuksen sosionomi sekä yksi toisen asteen tutkinnon suorittanut lastenhoitaja. Tämä kokoonpano menisi kohti pyrkimystä toteuttaa varhaiskasvatusta laadukkaasti myös tulevaisuudessa. (Talentia-lehti 2022; (Fonsén ym. 2021, 72) Tämä malli heijastelee myös ammattilaisten moninaista ammattitaitoa ja vahvistaa tiimityöskentelyä varhaiskasvatuksen ympäristössä, jolloin jokainen ryhmän lapsi voi hyötyä monipuolisista ja ammattitaitoisista ohjaajista. Malli edustaa pyrkimystä optimoida resurssit ja ammattiosaaminen siten, että se tukisi mahdollisimman tehokkaasti lasten kasvua, oppimista ja hyvinvointia. (Fonsén ym. 2021, 72–72.)

Tulevaisuuden taitoina varhaiskasvatuksessa nähdään olevan muun muassa monialaisuus, luova ajattelu, sosiaalinen älykkyys, kulttuurien välinen osaaminen ja virtuaalinen yhteistyö. Myös empatia ja kyky ihmisten arkisten ongelmien ratkaisuun tulevat olemaan keskeisiä tulevaisuuden taitoja. Lisäksi eri työpaikkojen ja alojen rajat ylittävän työn ja verkottumisen monipuolinen edistäminen on nähty tärkeänä ilmiönä. (Raatikainen ym. 2019, 17.)

Varhaiskasvatuslaissa on painotettu osaavaa henkilöstöä yhtenä laatutekijänä ja tämän vuoksi on katsottu erityisen tärkeäksi, että varhaiskasvatuksen henkilökunta täyttää varhaiskasvatustehtävien kelpoisuusvaatimukset. Varhaiskasvatustoiminnassa tulee myös pyrkiä henkilöstön pysyvyyteen mutta mikäli kelpoisuusvaatimuksia täyttäviä henkilöitä ei ole saatavilla niin on laissa säilytetty tilapäinen poikkeamismahdollisuus.

Mikäli varhaiskasvatuksen tehtävään ei saada kelpoisuusehtoja täyttävää henkilöä niin voidaan tehtävään ottaa enintään vuoden ajaksi kerrallaan henkilö, jolla on suoritettujen opintojen perusteella riittävät edellytykset ja tehtävän edellyttämä taito tehtävän hoitamiseen. Paikka on tämän jälkeen aina laitettava uudelleen hakuun ja tehtävää hoitanut henkilö, joka ei täytä kelpoisuusehtoja voidaan valita uudelleen vain, mikäli hakijoiden joukosta ei löydy kelpoisuusehtoja täyttävää henkilöä. (Kunta- ja hyvinvointialuetyönantajat 2022; Kunta- ja hyvinvointialuetyönantajat.) Lisäksi, vaikka ammattikelpoisuudet ja niiden sisältämistä vastuualueista on tehty uusia määritelmiä niin päättää tehtävänkuvan sisällöstä kuitenkin työnantaja, sillä tehtävänkuvia ei ole säädetty laissa (Kunta- ja hyvinvointialuetyönantajat 2022).

5.5 Uhat

Koulutus

Varhaiskasvatuksessa työskentelyyn on koettu liittyvän uhkia, jotka jakautuvat eri osa-alueisiin mutta koskettavat erityisesti henkilöstön rakennetta ja pätevyyyksiä. Ministeri Petri Honkonen onkin nostanut esiin huolen, jossa varhaiskasvatusjärjestelmä on vaarassa romahtaa vuoteen 2030 mennessä, jolloin uudistettu Varhaiskasvatuslaki (540/2018) tulee täysimääräisesti voimaan (Talentia 2022 a; Kuntalehti 2022).

Talentian ammattiasioiden päällikkö Marjo Varsa on todennut: ”Eri tahot ovat onnistuneet luomaan mielikuvaa, että kandin koulutus olisi parempi, vaikka siitä ei ole mitään tutkimusnäyttöä”. Varsa näkee, että lakimuutoksen tarkoituksena oli edistää yhden koulutusputken käyneiden eli kandiensa asemaa. Talentiassa asiaa ihmetellään, sillä heidän näkemyksensä mukaan sosionomien koulutus lastentarhanopettajaksi on pidempi ja se antaa hyvän osaamisen opettajan tehtävään. (Yle 2018.) On vahvasti peräänkuulutettu, että

vastuu varhaiskasvatuksensuunnittelusta kuuluu myös sosionomille, sillä sosionomi osaamiseen kuuluu varhaiskasvatuksen suunnitteleminen ja toteutus (Talentia 2018).

Oulun ammattikorkeakoulun sosiaalialan tutkintovastaava Markku Koivisto näki lakimuutoksen tuovan koulutuksellisen umpikujan sosionomeille, josta käsin ei pystyisi erikoistumaan tai etenemään ammatillisesti. Hänen mukaansa kandeilla taasen olisi mahdollisuus kouluttautua erityisopettajaksi, esiopettajaksi tai varhaiskasvatuksen maisteriksi, joista jälkimmäinen koulutus mahdollistaisi esimerkiksi päiväkodin johtajan työtehtävät. Lisäksi sosionomit, joilla on ennestään vanhempi lastentarhanopettajan pätevyys pelkäävät, että työnantajatahot mieltäisivät heidät varhaiskasvatuksen sosionomeiksi. (Yle 2018.)

On myös esitetty, että sosionomien arvostus on vähentynyt erityisesti Varhaiskasvatuslakiin (540/2018) tulleeseen muutoksen myötä. Tämä näkyy sosionomiopiskelijoiden määrässä, jotka suuntautuvat opinnoissaan varhaiskasvatukseen. Lisäksi varhaiskasvatukseen ei saada riittävästi opettajia työskentelemään yksinään yliopistojen kautta. (Kuntalehti 2023.) Erilaisten tutkimusten tulokset ovatkin osoittaneet, miten tulevaisuudessa toteutetun uudistuksen seuraukset tuovat haasteita, sillä varhaiskasvatuksessa opettajista on jo nyt ollut pulaa. Opettajapulaan tuo lisäpainetta myös kokeilu kaksivuotisesta esiopetuksesta. (Ahonen & Roos 2021, 21.)

Henkilöstörakenne

Varhaiskasvatuksessa on ollut huoli, joka nostetaan aika ajoin esille – henkilöstö, sen saatavuus ja jaksaminen. Huoli nähdään myös pitkällä tähtäimellä, jossa käsitetään, miten henkilöstöä ei riitä tarpeeksi toteuttamaan varhaiskasvatusta. On myös toivottu muuntokoulutuksia sekä lapsien ryhmäkokoja pienemmiksi. (Kuntalehti 2021.) Erityistarpeiden lisääntyminen asettaa myös haasteita varhaiskasvatuksen työntekijöille. Oppimis- ja käyttäytymishaasteiden määrän kasvu vaatii lisäresursseja ja tuen tarjoamista lapsille, joka voi olla haastavaa, jos ryhmäkoot ovat suuria. (SUPER 2021.)

Lisäksi tällä hetkellä vaikuttaa siltä, että sosionomia pidetään varhaiskasvatuksen henkilöstöstä helpommin korvattavissa olevana. Tähän vaikuttaa se, että Varhaiskasvatuslain (540/2018) mukaan varhaiskasvatuksen lapsiryhmässä vähintään 2/3 tulee olla varhaiskasvatuksen opettajan tai sosionomin kelpoisuus, josta vähintään puolella varhaiskasvatuksen opettajan kelpoisuus. Mahdollinen henkilöstörakenne viittaa, että kaksi varhaiskasvatuksen opettajaa ja yksin lastenhoitaja riittää, mikä tarkoittaa, että sosionomia ei katsota tarvittavan varhaiskasvatuksen arjessa jokaisessa lapsiryhmässä. (Fonsén ym. 2021, 143)

Työolosuhteet

Varhaiskasvatuksessa on ollut huoli, joka nostetaan aika ajoin esille, nimittäin työntekijöiden työolosuhteet, jotka kattavat henkisen kuin fyysisen puolen. Varhaiskasvatuksessa työntekijöillä on meluhaittaa, tartuntataudeille altistuminen on jatkuvaa ja psykososiaalinen kuorma saattaa kasvaa ajoittain todella suureksi. Varhaiskasvatuksessa työ on myös hyvin fyysistä (Talentia d.) Erytistarpeiden lisääntyminen on myös asettanut haasteita varhaiskasvatuksen työntekijöille, kun oppimis- ja käyttäytymishaasteiden määrä on kasvanut. Tämä vaatii lisäresursseja ja tuen tarjoamista lapsille, joka voi olla haastavaa, jos ryhmäkoot ovat suuria. (SUPER 2021.)

Työ varhaiskasvatuksessa koostuu myös jatkuvista keskeytyksistä, kun työntekijöiden on huomioitava lasten tarpeita ja tilanteita. Tämä vaikeuttaa esimerkiksi kirjallisen työn yhtenäistä toteuttamista ja haittaa keskittymistä. Lisäksi työntekijät kohtaavat myös henkistä ja fyysistä väkivaltaa, joka syö entisestään henkisiä voimavaroja. (Talentia d.)

6 Yhteenveto ja johtopäätökset

Tämän opinnäytetyö toteutettiin kvalitatiivisena eli laadullisena tutkimuksena dokumenttianalyysia käyttäen. Tämä lähestymistapa valittiin, koska tarkoituksena oli selvittää ei vielä tarkkaan tunnettua ilmiötä. Tällä lähestymistavalla ilmiötä pystyi myös analysoimaan sisältöpainotteisesti ja tarkastelemaan erilaisia dokumentteja, kuten verkkosivuja ja lehtiartikkeleita sekä uutisia. Dokumentteihin kuuluu myös kaikki puhuttu, kirjoitettu ja kuvattu materiaali.

Opinnäytetyön tarkoituksena oli valottaa varhaiskasvatuksen sosionomin osaamisprofiilia tuoden ilmi, mitä heiltä odotetaan työelämässä varhaiskasvatuksen parissa. Lisäksi tarkastella miten varhaiskasvatuksen sosionomin rooli voi parhaiten täydentää ja tukea varhaiskasvatuksen tavoitteita ja pedagogista toimintaa. Ohessa tavoitteena oli myös verrata sosionomin osaamisprofiilia yliopistopohjaisen varhaiskasvatuksen opettajan ja ammattitutkinto taustaisen lastenhoitajan osaamisprofiileihin.

Tässä opinnäytetyössä selvityskysymyksenä oli: ”Mitä osaamista sosionomi tuo varhaiskasvatuksen työkentälle?”. Opinnäytetyön tuloksissa saatiin moninaisia vastauksia tutkimuskysymykseen ja kyseiset vastaukset tarjoavat arvokasta tietoa varhaiskasvatuksen sosionomista. Kyseinen tieto vahvistaa ymmärrystä sosionomien ammattitaidosta ja työroolista. Laadullinen tutkimus toteutettiin ajanjaksossa, jossa varhaiskasvatuksen sosionomin työnimike oli jo otettu käyttöön varhaiskasvatuksessa. Siitä huolimatta varhaiskasvatuksen sosionomin tehtävänimike oli koettu jäävän vielä hiukan avoimeksi ja kehitysvaiheessa olevaksi, joka vaatisi lisäselvityksiä. Tutkimuksen aikana kävikin ilmi, että teoreettisella tasolla varhaiskasvatuksen sosionomin tehtävänkuvaus oli tehty. Kuitenkin samanaikaisesti työnantajilla oli viime käden päätösvalta siihen, mitä työnkuva käytännössä sisältäisi.

Tutkimuksen lähtötilanteessa oli tieto, että Varhaiskasvatuslakiin (540/2018) vuonna 2018 tullut muutos tulisi muuttamaan tulevaisuuden sosionomien pätevyyden toimia varhaiskasvatuksessa. Ennen sosionomit pystyivät toimimaan varhaiskasvatuksen opettajan virassa, kuten yliopistosta samaan virkaan valmistuneet Varhaiskasvatuksen kandidaatit. Lakimuutoksen tapahduttua pystyivät 31.7.2019 jälkeen opiskelemaan hyväksytyt sosionomit valmistumaan vielä varhaiskasvatuksen opettajiksi, kunhan valmistuminen tapahtuisi 31.7.2023 mennessä. Lisäksi tutkimuksen alkuasetelmassa varhaiskasvatuksen sosionomista noussut aineisto johdatteli tulkitsemaan, että sosionomin rooli ja työnkuva varhaiskasvatuksessa ovat epäselviä ja asema varhaiskasvatuksen työkentällä jokseenkin epävakaa. Aiheesta oli etenkin uutisissa paljon spekulointia -

tarvitaanko ja arvostetaanko sosionomeja enää, jos osoitetut työtehtävät eivät ole opettajan virassa?

Tutkimuksen aikana tuli kuitenkin esiin ilmisisältöä, joka osoitti varhaiskasvatuksen sosionomin osaamiseen laadukkuutta ja tarvetta hyödyntää sitä. Tutkimuksen aineistoa analysoidessa nousi esiin, millainen varhaiskasvatuksen sosionomin tietoperusta on. (Varhaiskasvatuksen) Sosionomien tietoperusta perustuu vahvasti yhteiskunta- ja kasvatustieteisiin, kun taas vertailtaessa varhaiskasvatuksen opettajaan, heillä se perustuu kasvatustieteisiin. Tietoperustaan kytkeytyy vahva sosiaalipedagoginen osaaminen, jota ei löydy muulta varhaiskasvatuksen henkilöstöltä. Sosiaalipedagoginen työote varhaiskasvatuksessa nähdään toimivan siltana sosiaalialan ja varhaiskasvatuksen välillä muodostaen myös arvopohjan koko työlle.

Sosiaalipedagogiikan avulla varhaiskasvatuksen sosionomi pystyy asiantuntevasti ymmärtämään lapsen merkityksen yhteiskunnassa. Sosionomi näkee yksilön ainutlaatuisuuden ja sen, miten jokainen tarvitsee tukea sekä ohjausta kasvaakseen yhteiskunnan ihmiseksi - itsenäisesti ajattelevaksi toimijaksi. Sosionomi ymmärtää, miten yhteiskunnallinen integroituminen on yhteinen matka ja että se etenee prosessina osallisuuden ja dialogisen ajatusten jakamisen, kohtaamisten ja kuulluksi tulemisen kautta. Sosiaalipedagoginen työote ei kosketa pelkästään lasta, vaan myös perheitä sekä yhteisöä, jossa sosionomi vaikuttaa.

Tutkimuksen edetessä nousi eri dokumenttilähteistä toistuvasti esiin varhaiskasvatuksen sosionomin yksi keskeisimmistä erityisosaamisalueista eli perhetyöhön liittyvä ammattitaito. Kyseinen erityisosaaminen nousee varhaiskasvatuksessa tehtävässä työssä esille erityisesti lasten sosiaalisen kasvun ja varhaisen tuen alueilla. Varhaiskasvatuksen sosionomit ovat avainasemassa vahvistaessaan lasten ja perheiden hyvinvointia sekä lasten tunne- ja vuorovaikutustaitoja. Tämä erityisosaaminen tukee varhaiskasvatuksen tehtävää edistää lapsen kokonaisvaltaista kehitystä ja hyvinvointia. Varhaiskasvatuksessa työskentelevä sosionomi soveltaa siis myös perhetyön ja lastensuojelutyön osaamistaan perheiden hyvinvoinnin ja tasa-arvon edistämiseksi.

Dokumenttianalyyseissä ilmeni myös, että varhaiskasvatuksen sosionomin kasvatuksellinen osaaminen on jokseenkin jäänyt sosiaalialan osaamisen alle. Vaikka sosionomin esitetäänkin olevan sosiaalialan moniosaaja, on sosionomilla myös laajaa pedagogista osaamista. Tämä kasvatuksellinen ammattiosaaminen on moninaista ja vaihtelevaa, sillä se koskettaa niin lapsiryhmää kuin muun kasvatusyhteisön jäsenten tukemista oli kyseessä lapsen omaiset tai varhaiskasvatustyössä työskentelevä henkilökunta.

Lisäksi tutkimuksen edetessä nousi esiin hiukan varhaiskasvatuksen sosionomin tulevaisuuden näkymiä. Ilmi tulleiden asiasisältöjen mukaan tulevaisuudessa sosionomi nähdään työskentelevän mahdollisesti 1+1+1 mallissa, jossa jokaisessa lapsiryhmässä työskentelisi yliopisto koulutettu varhaiskasvatuksen opettaja, yksi ammattikorkeakoulututkinnon suorittanut varhaiskasvatuksen sosionomi sekä yksi toisen asteen tutkinnon suorittanut lastenhoitaja. Varhaiskasvatuksen tulevaisuudessa ammattilaiset nähdään myös muodostavan alojen rajoja ylittäviä moniammatillisia tiimejä, jossa jokaisen ammattilaisen osaaminen on yhtä arvokasta ja jokaisen tuomat näkö- ja tulokulmat tärkeitä. Kohtaamisen ja luovuuden taidot sekä virtuaaliosaaminen nähdään korostuvan tulevaisuuden ammattiosaamisessa.

Tulevaisuuden näkymiin kuului myös uhkia, jotka ovat olleet ennalta tiedossa jo pitkään, kuten varhaiskasvatuksen henkilöstön kokema meluhaitta ja tartuntataudit. Samaan aikaan on uhkia, joita ei ole varmana tiedossa ja joihin liittyy ennalta ylimääräistä hypoteettista pohdintaa. Tällaisia ovat muun muassa huolet sosionomin tulevaisuuden työllistymisestä varhaiskasvatuksessa. Tähän linkittyy myös huoli siitä, että suuntautuuko tarpeeksi moni sosionomi tulevaisuudessa varhaiskasvatukseen opinnoissaan, joka vaikuttaisi varhaiskasvatuksen henkilöstöpulaan vielä enemmän epäedullisesti.

Tämän opinnäytetyön kautta saadut tulokset osoittavat, että Varhaiskasvatuslakiin (540/2018) tehdyt muutokset ovat synnyttäneet uuden ja vaihtelevan tilanteen varhaiskasvatuksen ammattikentällä. Sosionomien asema ja osaaminen varhaiskasvatuksessa ovat siltikin edelleen monille tahoille epäselviä, erityisesti ottaen huomioon varhaiskasvatuksen opettajan pätevyysiin liittyvät muutokset. Lakimuutoksen seurauksena sosionomitutkinnon suorittaneiden asema varhaiskasvatuksessa on muuttunut merkittävästi. Heidän mahdollisuutensa toimia varhaiskasvatuksen opettajan tehtävissä ovat rajoittuneet, mutta samalla on syntynyt uusi ammattinimike, varhaiskasvatuksen sosionomi. Tämä uusi tehtävänimike luo jännitteitä ja mahdollisuuksia samanaikaisesti. Aihepiirissä korostuu, että varhaiskasvatuksen sosionomin tehtävät ovat osittain määrittelemättömiä, ne vaihtelevat paikkakunnittain ja niiden käytännön sisältö on vasta hahmottumassa, kun ensimmäiset varhaiskasvatuksen sosionomit ovat astuneet uuteen virkaan viimeisen vuoden sisällä.

Tulevaisuudessa on olennaista kiinnittää huomiota selkeään viestintään ja tiedotukseen, jotta varhaiskasvatuksen toimijat, työnantajat ja koulutusorganisaatiot ymmärtävät paremmin sosionomien aseman ja osaamisen varhaiskasvatuksessa. Tämä edellyttää yhteistyötä eri sidosryhmien kesken ja jatkuvaa dialogia ammattilaisten kanssa. Lisäksi koulutusjärjestelmän on vastattava uusiin haasteisiin tarjoamalla selkeää koulutusta ja

täydennyskoulutusta varhaiskasvatuksen sosionomeille, jotta he voivat täysipainoisesti hyödyntää osaamistaan ja toimia tehokkaasti muuttuvassa varhaiskasvatuksen ympäristössä.

Yhteenvetona voidaan todeta, että sosionomien rooli varhaiskasvatuksessa on murroksessa ja samalla täynnä mahdollisuuksia. Varhaiskasvatuksen sosionomit ovat keskeisiä toimijoita tulevaisuuden varhaiskasvatuksen kehittämisessä, ja heidän monipuolinen osaamisensa voi tuoda arvokasta lisäarvoa lapsille ja perheille tarjottavaan tukeen. Jatkuva ammatillinen kehittyminen, yhteistyö ja avoin keskustelu ovat avaimia varhaiskasvatuksen sosionomien menestykselliseen tulevaisuuteen.

7 Loppupohdinta

Opinnäytetyön aihe kumpusi taannoin meneillään olevasta keskustelusta, jossa pohdittiin sosionomin pätevyyttä toimia varhaiskasvatuksen opettajana. Samalla sosionomia vertailtiin yliopistosta valmistuneisiin varhaiskasvatuksen opettajiin. Koulutusten vertailu on samanaikaisesti turhaa, koska jokaisen ammattilaisen osaaminen on arvokasta, mutta tarpeellista, jotta keskustelu siitä ”kumpi on parempi” voitaisiin lopettaa. Silti tässä vertailussa ja uudessa viran määrittelyssä on tärkeää pystyä huomioimaan, että varhaiskasvatuksen sosionomin uuden viran taustalla on pyrkimys vahvistaa varhaiskasvatuksen kokonaisvaltaista ja moniammatillista osaamista sekä tarjota lapsille entistä laadukkaampaa tukea ja ohjausta varhaiskasvatusympäristössä. Keskustelu nimikkeen ympärillä korostaa kuitenkin tarvetta selvittää sosionomin roolia ja vastuita varhaiskasvatuksessa sekä varmistaa, että uusi ammattinimike heijastaa täsmällisesti viran tehtäviä ja vastuualueita.

Viran määrittely perustui selkeästi ajatukseen koulutuksen tasosta; yliopistoa pidetään korkeampana asteena kuin ammattikorkeakoulua. Kyseessä on kuitenkin samantasoiset koulutustasot. Jos näitä tutkintoja ja osaamista kuitenkin lähdetään vertailemaan teoriassa, että käytännössä, tulee esille selkeästi jopa käänteentekeviä eroja. Selkein ero, joka erottaa sosionomin muusta varhaiskasvatuksen henkilöstöstä oli muun muassa sosiaalipedagoginen osaaminen. Siinä sosionomi kykenee näkemään jokaisen lapsen, perheen ja työyhteisön jäsenen yksilöllisesti huomioiden jokaisen erityispiirteet, osaamisen ja potentiaalin. Tässä yhteydessä sosionomi näkee myös koko kokonaisuuden: yksilöt ja niistä muodostuvan yhteisön ja sen, mitkä asiat ja teot vaikuttavat näiden lähitulevaisuuteen. Sosionomien kyky yhdistää pedagogista osaamista sosiaaliseen herkkyyteen ottaen huomioon on siis erittäin arvokasta tietoutta, johon nivoutuu myös hiljainen tieto eli sosiaalisista konteksteista opittu kokemustietous. Sosiaalipedagogiikka ja sosiaalipedagoginen työote johdattaa siis suurimmalta osin sosionomin osaamista ja ammatillista tietämystä. Ammatillinen osaaminen ei myöskään näytä jäävän vain lapsiryhmän sisälle, vaan kokonaisuuteen linkittyy oikeastaan koko sosiaaliseen järjestelmään ja siihen kuuluviin ihmisiin. Sosionomien rooli sillanrakentajina on siis merkittävässä asemassa ja josta esimerkiksi terveydenhuollon ammattilaiset, psykologit, erityisopettajat ja muut varhaiskasvatuksen parissa toimijat voisivat hyötyä.

Koulutusorganisaatioiden tulisi tunnistaa varhaiskasvatuksen sosionomien tarpeet ja valmistaa heitä monipuolisesti kohtaamaan tulevaisuuden haasteita. Samalla työnantajat voivat tarjota jatkuvaa täydennyskoulutusta, joka tukee sosionomien ammatillista kehittymistä ja uusien kompetenssien hankkimista. Tulevaisuuden varhaiskasvatus

tarvitsee monipuolisia ja joustavia ammattilaisia, jotka kykenevät vastaamaan nopeasti muuttuviin tarpeisiin ja yhteiskunnallisiin haasteisiin. Lisäksi sosionomien verkostoitumisosaaminen ei lopu muihin ammattilaisiin vaan sosionomi auttaa perheitä verkostoitumaan myös keskenään. Tämä on ainutlaatuinen tapa yhdistää perheitä omaksi yhteisökseen kasvatusyhteisön rinnalle.

Sosionomin työllä on siis merkittävät vaikutukset useille tasoille, mukaan lukien lapsen, lapsiryhmään, kasvatusyhteisöön ja päiväkodissa toteutettavaan varhaiskasvatukseen. Lisäksi se vaikuttaa lasten ja perheiden hyvinvointiin, edistään lasten kasvua ja kehitystä yhteiskunnan täysivaltaisiksi jäseniksi. Laaja-alaisesti tarkasteltuna sosionomin työllä on siis vaikutusta myös yhteiskuntaan, muun muassa syrjäytymisen ehkäisemisessä ja perustan luomisessa lasten tulevalle osallistumiselle ja panokselle yhteiskunnassa. On siis tärkeää, että eri tahot, kuten koulutuslaitokset, työnantajat ja päättäjät, tunnustavat ja tunnustavat sosionomien panoksen ja erityispiirteet, jotta voisimme varmistaa parhaan mahdollisen varhaiskasvatuksen laadun. Sosionomien aseman vahvistaminen varhaiskasvatuksessa ei ainoastaan hyödytä lasten ja perheiden hyvinvointia, vaan se voi myös vaikuttaa positiivisesti koko sosiaalialan kehitykseen. Sosionomien monipuolinen osaaminen voi tuoda uusia näkökulmia ja ratkaisuja myös laajempiin yhteiskunnallisiin haasteisiin, kuten lasten eriarvoisuuden vähentämiseen, perheiden tukemiseen sekä varhaisen puuttumiseen ja ennaltaehkäisyyn edistämiseen.

Yhteenvetona pohdinnalle: sosionomin osaaminen on rikasta ja moniulotteista. Se koostuu sekä konkreettisesta koulutuksen tuomasta tiedosta että hiljaisesta, kokemukseen perustuvasta tiedosta. Tämä "hiljainen tieto" ohjaa sosionomin toimintaa intuitiivisesti ja auttaa ymmärtämään ihmisiä syvällisesti. Sosionomin ammatillisuus syntyy vuoropuhelusta näiden kahden tiedonmuodon välillä, mikä mahdollistaa tehokkaan ja empaattisen toiminnan erilaisissa sosiaalisissa ympäristöissä. Sosionomi kykenee luomaan merkityksellisiä vuorovaikutussuhteita, ratkaisemaan ongelmia monipuolisesti ja edistämään yhteisön hyvinvointia moninaisin keinoin. Sosionomin osaaminen on jatkuvaa kehitystä, missä sekä koulutus, että elämäkokemus täydentävät toisiaan luoden vahvan pohjan ammatilliselle kasvulle ja vaikuttavalle toiminnalle.

Lähteet

Alasuutari, P. 2011. Laadullinen tutkimus 2.0. 4. uudistettu painos. Tampere: Vastapaino

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry. 2017. Sosionomi tuottaa hyvinvointia läpi elämänkaaren, Ammattikorkeakoulutus sosiaalialan muutoksen edistäjänä. Arene ry:n työryhmän selvitys sosiaalialan tilanteesta ja kehityksestä 2017. Viitattu 18.8.2023.

Saatavissa https://www.arene.fi/wp-content/uploads/Raportit/2018/arene_sosionomiselvitys_pitka_raportti_fin.pdf?t=1526901428

Campusonline. Opintojaksohaku. Humanistinen ja kasvatustieteiden ala, Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala. Viitattu 11.8.2023. Saatavissa <https://campusonline.fi/opintojaksot/?free-text=&ects-min=&ects-max=&field%5B1%5D=Humanistinen+ja+kasvatustieteiden+ala&field%5B7%5D=Sosiaali+%2C+terveys+ja+liikunta-ala>

Diakonia-ammattikorkeakoulu DIAK. Opinto-opas. Sosionomi (AMK), kirkon varhaiskasvatus, Sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto, 210 op. Opinnot. Viitattu 16.8.2023. Saatavissa <https://opinto-opas.diak.fi/43204/fi/14613/14559>

Diakonia-ammattikorkeakoulu DIAK. Sosionomi (AMK). Haluatko sosiaalialan ammattilaiseksi? Viitattu 27.3.2023. Saatavissa

<https://www.diak.fi/hakeminen/koulutukset/amk/sosionomi/>

Diakonia-ammattikorkeakoulu DIAK. Varhaiskasvatuksen opettajan/sosionomin kelpoisuus. Viitattu 24.3.2023. Saatavissa

<https://www.diak.fi/hakeminen/koulutukset/amk/sosionomi/varhaiskasvatuksen-kelpoisuus/>

Duunitori. Lastenhoitaja. Viitattu 15.8.2023. Saatavissa

<https://duunitori.fi/ammattiopas/sosiaali-ja-hoiva-ala/lastenhoitaja>

Fonsén, E., Koivula, M., Korhonen, R., Ukkonen-Mikkola, T. & Alila, K. 2021. Varhaiskasvatuksen asiantuntijat: Yhteistyössä eteenpäin. Tampere: Suomen varhaiskasvatus ry.

Helsingin kaupunki. 2022. Varhaiskasvatuksen sosionomilla on selkeä työnkuva Helsingissä – ”Tervetuloa meille töihin!”. Viitattu 15.8.2023. Saatavissa

<https://www.hel.fi/fi/uutiset/varhaiskasvatuksen-sosionomilla-on-selkea-tyonkuva-helsingissa-tervetuloa-meille-toihin>

Helsingin kaupunki. 2023. Varhaiskasvatuksen sosionomi, määräaikainen (5 tehtävää). Työpaikkailmoitus. Viitattu 12.8.2023. Saatavissa <https://www.hel.fi/fi/avoimet-tyopaikat/avoimet-tyopaikat/kasko-02-1196-23>

Hyvärinen, M., Nikander, P., Ruusuvuori, J. & Aho, A. L. 2017. Tutkimushaastattelun käsikirja. Tampere: Vastapaino.

Jyväskylän ammattikorkeakoulu (JAMK). 2022. Kasvatustieteen kandidaatin tutkinto (2020–2024). Viitattu 15.8.2023. Saatavissa <https://www.jyu.fi/edupsy/fi/laitokset/var/opiskelu/kandi/kk-tutkinto>

Jyväskylän ammattikorkeakoulu (JAMK). 2023. Varhaiskasvatuksen opettajan kandidaattiohjelma ja varhaiskasvatuksen maisteriohjelma, kasvatustieteen kandidaatti ja maisteri (3 v + 2 v), syksy 2023. Viitattu 15.8.2023. Saatavissa <https://www.jyu.fi/fi/hakijalle/koulutustarjonta/varhaiskasvatuksen-opettajan-kandidaattiohjelma-ja-varhaiskasvatuksen-maisteriohjelma-kasvatustieteen-kandidaatti-ja-maisteri-3-v-2-v-syksy-2023>

Jyväskylän ammattikorkeakoulu (JAMK). Sosionomi on kasvatustyön ja sosiaaliohjauksen asiantuntija. Viitattu 24.3.2023. Saatavissa <https://www.jamk.fi/fi/Hae-opiskelemaan/amk-tutkinto/sosionomi-on-kasvatustyon-ja-sosiaaliohjauksen-asiantuntija>

Kananen, J. 2017. Laadullinen tutkimus pro graduna ja opinnäytetyönä. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Karila, K., Tuomas, K. & Järvenkallas, S. 2017. Varhaiskasvatuksen kehittämisen tiekartta vuosille 2017–2030, Suuntaviivat varhaiskasvatukseen osallistumisasteen nostamiseen sekä päiväkotien henkilöstön osaamisen, henkilöstörakenteen ja koulutuksen kehittämiseen. Opetus- ja kulttuuriministeriö. Viitattu 22.9.2023. Saatavissa <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/80221/okm30.pdf>

Kuntalehti. 2021. ”Varhaiskasvatuksen henkilöstöä ei saada tarpeeksi uusiin mitoituksiin edes teoreettisesti”. Viitattu 17.8.2023. Saatavissa <https://kuntalehti.fi/uutiset/varhaiskasvatuksen-henkilostoa-ei-saada-tarpeeksi-uusiin-mitoituksiin-edes-teoreettisesti/>

Kuntalehti. 2022. Pula pätevistä varhaiskasvatuksen työntekijöistä huolettaa kunnissa. Viitattu 17.8.2023. Saatavissa <https://kuntalehti.fi/uutiset/opetus-ja-kulttuuri/pula-patevista-varhaiskasvatuksen-tyontekijoista-huolettaa-kunnissa/>

Kunta- ja hyvinvointialueuetyönantajat KT. Kunnallinen yleinen virka- ja työehtosopimus 2022–2025 (voimassa 1.5.2022 lukien), Liite 5. Varhaiskasvatuksen henkilöstö sekä eräät

koulun ammatti- ja peruspalvelutehtävät. Viitattu 17.8.2023. Saatavissa

<https://www.kt.fi/sopimukset/kvtes/2022/liite-5-varhaiskasvatuksen-henkilosto-koulun-peruspalvelutehtavat>

Kunta - ja hyvinvointialue työnantajat KT. 2022. Uusi varhaiskasvatuslaki muuttaa kelpoisuuksia, nimikkeistä päättää työnantaja. Viitattu 15.8.2023. Saatavissa

<https://www.kt.fi/ohjeet/kvtes/varhaiskasvatuslaki-kelpoisuudet-henkilostorakenne>

Kuntarekry. 2023. Keminmaan kunta. Varhaiskasvatuksen sosionomin toimi.

Työpaikkailmoitus. Viitattu 12.8.2023. Saatavissa

<https://www.kuntarekry.fi/fi/tyopaikat/varhaiskasvatuksen-sosionomin-toimi-545679/>

LAB-ammattikorkeakoulu. Opinto-opas. Tuen tarpeet varhaiskasvatuksessa (5 op).

Viitattu 16.8.2023. Saatavissa <https://opinto->

[opas.lab.fi/68177/fi/68117/68143/1704/1202/13171](https://opinto-opas.lab.fi/68177/fi/68117/68143/1704/1202/13171)

LAB-ammattikorkeakoulu. Opinto-opas. Varhaiskasvatus (10 op). Viitattu 16.8.2023.

Saatavissa <https://opinto-opas.lab.fi/68177/fi/68117/68143/1704/1202/13170>

LAB-ammattikorkeakoulu. Sosionomi (AMK), monimuotototeutus, Lappeenranta, 210 op.

Viitattu 16.8.2022. Saatavissa <https://www.lab.fi/fi/koulutus/sosionomi-amk->

[monimuotototeutus-lappeenranta-210-op](https://www.lab.fi/fi/koulutus/sosionomi-amk-monimuotototeutus-lappeenranta-210-op)

LAB-ammattikorkeakoulu. Sosionomi (YAMK) lapsi- ja perhepalveluiden kehittäminen, verkko-opinnot, 90 op. Viitattu 15.8.2023. Saatavissa

[https://www.lab.fi/fi/koulutus/sosionomi-ylempi-amk-lapsi-ja-perhepalveluiden-](https://www.lab.fi/fi/koulutus/sosionomi-ylempi-amk-lapsi-ja-perhepalveluiden-kehittaminen-verkko-opinnot-90-op)

[kehittaminen-verkko-opinnot-90-op](https://www.lab.fi/fi/koulutus/sosionomi-ylempi-amk-lapsi-ja-perhepalveluiden-kehittaminen-verkko-opinnot-90-op)

Laki lasten päivähoidosta 36/1973

Laki sosiaalihuollon ammattihenkilöstä 817/2015

Leppänen, S. 2023. Diversiteettiosaaminen. Luento Lappeenrannan kampuksella 15.2.2023.

Nivala, E. & Rynänen, S. 2019. Sosiaalipedagogiikka: Kohti inhimillisempää yhteiskuntaa. Helsinki: Gaudeamus.

Opetusalan Ammattijärjestö OAJ. Opettajana varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa.

Viitattu 15.8.2022. Saatavissa <https://www.oaj.fi/arjessa/mita-opettajan-tyo-on/opettajana-varhaiskasvatuksessa-ja-esiopetuksessa/>

Ojasalo, K., Moilanen, T. & Ritalahti, J. 2014. Kehittämistyön menetelmät: Uudenlaista osaamista liiketoimintaan. 3. Uudistettu painos. Helsinki: Sanoma Pro

Opetushallitus. 2022. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Viitattu 11.2.2023.

Saatavissa

https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/Varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet_2022_0.pdf

Perusopetuslaki 21.8.1998/628

Pihlaja, P., Viitala, R., Paakkolanvaara, J. & Hiltunen, J. 2018. Varhaiserityiskasvatus. Jyväskylä: PS-kustannus.

Raatikainen, E., Rahikka, A., Saarnio, T., Vepsä, P. & Hyvärinen, H. 2019. Ammattina sosionomi. 3. uudistettu painos. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

Ranne, K. 2005. Sosiaalipedagoginen ammatillisuus: Madsenin kukasta toiminnan tulppaaniksi. Pori: Satakunnan ammattikorkeakoulu.

Sitra. Tulevaisuussanasto, Inklusio. Viitattu 6.10.2023. Saatavissa

<https://www.sitra.fi/tulevaisuussanasto/inklusio/>

STEP-koulutus. Mikä lastenohjaaja on? Viitattu 15.8.2023. Saatavissa

<https://step.fi/blogi/mika-lastenohjaaja-on/>

SUPER, Hoitoalan ammattilaisten verkkolehti. 2021. Opetus- ja kulttuuriministeriö käynnistää selvityksen varhaiskasvatuksen työolosuhteista – ”Näissä ongelmassa ei ole mitään uutta”. Viitattu 5.10.2023. Saatavissa <https://www.superlehti.fi/tyoelama/opetus-ja-kulttuuriministerio-kaynnistaa-selvityksen-varhaiskasvatuksen-tyoolosuhteista-%E2%88%92-naissa-ongelmassa-ei-ole-mitaan-uutta/>

Talentia. Henkilöstö ja kelpoisuudet varhaiskasvatuksessa. Viitattu 14.8.2023. Saatavissa

<https://www.talentia.fi/nain-vaikutamme/talentia-vaikuttaa-varhaiskasvatuksessa/varhaiskasvatuslain-kelpoisuuksia-ja-henkilostorakennetta-koskevat-saannokset-sosionomien-osalta/>

Talentia. Kysymyksiä ja vastauksia varhaiskasvatuslaista. Viitattu 15.8.2022. Saatavissa

<https://www.talentia.fi/talentia/talentian-tavoitteet/talentia-vaikuttaa-varhaiskasvatuksessa/usein-kysyttya-varhaiskasvatuslaista/#kelpoisuuksia>

Talentia. Mitä Talentia tekee sosionomien eteen varhaiskasvatuksessa? Viitattu

15.8.2023. Saatavissa <https://www.talentia.fi/nain-vaikutamme/talentia-vaikuttaa-varhaiskasvatuksessa/mita-talentia-tekee-sosionomien-eteen-varhaiskasvatuksessa/>

Talentia. Sosionomi (AMK) -tutkinto. Viitattu 16.8.2022. Saatavissa <https://www.talentia.fi/tyoelamainfo/ammattit-ja-patevyydet/ammattit-ja-tutkinnot/sosionomi-amk/>

Talentia. Sosionomi (YAMK) -tutkinto. Viitattu 16.8.2022. Saatavissa <https://www.talentia.fi/tyoelamainfo/ammattit-ja-patevyydet/ammattit-ja-tutkinnot/sosionomi-yamk/>

Talentia. Sosionomin erityisosaaminen ja vastuut varhaiskasvatuksessa. Viitattu 17.8.2023. Saatavissa <https://www.talentia.fi/nain-vaikutamme/talentia-vaikuttaa-varhaiskasvatuksessa/sosionomin-erityisosaaminen-ja-vastuut-varhaiskasvatuksessa/>

Talentia. Varhaiskasvatuksen sosionomi. Viitattu 12.8.2023. Saatavissa <https://www.talentia.fi/nain-vaikutamme/talentia-vaikuttaa-varhaiskasvatuksessa/varhaiskasvatuksen-sosionomin-tehtavakuva/>

Talentia. 2018. Vastuu varhaiskasvatuksen suunnittelusta kuuluu myös sosionomille. Viitattu 17.8.2023. Saatavissa <https://www.talentia.fi/uutiset/vastuu-varhaiskasvatuksen-suunnittelusta-kuuluu-myos-sosionomille/>

Talentia. 2022. Varhaiskasvatuksen tilanne korjattavissa: Jokaiseen varhaiskasvatuksen ryhmään sosionomi. Viitattu 17.8.2023. Saatavissa <https://www.talentia.fi/uutiset/varhaiskasvatuksen-tilanne-korjattavissa-jokaiseen-varhaiskasvatuksen-ryhmaan-sosionomi/>

Talentia-lehti. 2021. ”Varhaiskasvatuksessa on paljon työtä sosionomeille”. Viitattu 18.8.2023. Saatavissa <https://www.talentia.fi/talentia-lehti/varhaiskasvatuksessa-on-paljon-tyota-sosionomeille/>

Talentia-lehti. 2022. Varhaiskasvatuksen sosionomien ammattitaito käyttöön. Viitattu 15.8.2023. Saatavissa <https://www.talentia.fi/talentia-lehti/varhaiskasvatuksen-sosionomien-ammattitaito-kayttoon/>

Talentia ry. 2022. Arki, arvot ja etiikka, Sosiaalialan ammattihenkilön eettiset ohjeet. PunaMusta Oy. Viitattu 15.8.2023. Saatavissa <https://talentia.lukusali.fi/#/reader/4fb08bf6-d9e1-11ed-bdad-00155d64030a>

TE-toimisto. 2023. Oulun kaupunki. Varhaiskasvatuksen sosionomi, HOP3-hanke. Työpaikkailmoitus. Viitattu 12.8.2022. Saatavissa <https://paikat.te-palvelut.fi/tpt/12068472?searchPhrase=varhaiskasvatuksen%20sosionomi&announced=0&leasing=0&remotely=0&english=false&sort=1>

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Tutkimuseettinen Neuvottelukunta (TENK) 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa -ohje. Viitattu 15.06.2022 Saatavissa https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/htk_ohje_verkko14112012.pdf

Tutkittua varhaiskasvatuksesta (TVK). 2021. Verkkojulkaisu, ISSN 2737-3665. Onko tiimityön toimivuus edellytys laadukkaalle varhaiskasvatukselle? Tiimityön merkitys varhaiskasvatuksessa. Viitattu 22.8.2022. Saatavissa <https://tutkittuavarhaiskasvatuksesta.com/2021/08/27/onko-tiimityon-toimivuus-edellytys-laadukkaalle-varhaiskasvatukselle-tiimityon-merkitys-varhaiskasvatuksessa/>

Valokivi, H., Ylinen, S. & Metteri, A. 2014. Terveys ja sosiaalityö. Jyväskylä: PS-Kustannus.

Vantaa. 2023. Vantaudu Duunille. Varhaiskasvatuksen sosionomi, Hepopuiston toimintayksikkö. Viitattu 14.8.2023. Saatavissa https://vantaa.rekryointi.com/paikat/?o=A_A&jid=13549&jbid=8#login_form

Varhaiskasvatuslaki 540/2018

YLE-Uutiset. 2018. Paperit kourassa, mutta kelpaavatko ne? Tätä pohtivat nyt päiväkotiuuralle suuntaavat opiskelijat, jos varhaiskasvatuslaki muuttuu. Viitattu 18.8.2023. Saatavissa <https://yle.fi/a/3-10139353>

YLE-Uutiset. 2022. Osa varhaiskasvatuksen opiskelijoista valmistuu nyt tehtävään, jota ei ole – lakimuutos vei heiltä pätevyuden jo ennen opintojen alkamista. Viitattu 18.8.2023. Saatavissa <https://yle.fi/a/3-12291265>

Liitteet

Liite 1. Listaus dokumenttianalyysia varten valikoituneista dokumenttityypeistä

ASIAKIRJAT - DOKUMENTIT/RAPORTIT/SOPIMUKSET

- Arene ry:n työryhmän selvitys sosiaalialan tilanteesta ja kehityksestä 2017
- Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa - ohje - Tutkimuseettinen Neuvottelukunta (TENK) 2012
- Kunta- ja hyvinvointialueuetyönantajat KT. Kunnallinen yleinen virka- ja työehtosopimus 2022–2025 (voimassa 1.5.2022 lukien), Liite 5
Varhaiskasvatuksen henkilöstö sekä eräät koulun ammatti- ja peruspalvelutehtävät
- Sosiaalialan ammattihenkilön eettiset ohjeet - Talentia 2022 b
- Tutkittua varhaiskasvatuksesta – TVK 2021
- Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet - Opetushallitus 2022
- Varhaiskasvatuksen kehittämisen tiekartta vuosille 2017–2030 - Opetus- ja kulttuuriministeriö

LAIT

- Laki sosiaalihuollon ammattihenkilöstä 817/2015
- Laki lasten päivähoidosta 36/1973
- Perusopetuslaki 21.8.1998/628
- Varhaiskasvatuslaki 540/2018

KIRJALLISUUS

- Terveys ja sosiaalityö 2014
- Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi 2002
- Sosiaalipedagoginen ammatillisuus: Madsenin kukasta toiminnan tulppaaniksi 2005
- Ammattina sosionomi. 3. uudistettu painos 2019

- Varhaiserityiskasvatus 2018
- Kehittämistyön menetelmät: Uudenlaista osaamista liiketoimintaan. 3. Uudistettu painos 2014
- Sosiaalipedagogiikka: Kohti inhimillisempää yhteiskuntaa. 2019
- Laadullinen tutkimus pro graduna ja opinnäytetyönä 2017
- Tutkimushaastattelun käsikirja 2017
- Varhaiskasvatuksen asiantuntijat: Yhteistyössä eteenpäin 2021
- Laadullinen tutkimus 2.0. 4. uudistettu painos 2011

TYÖPAIKKAILMOITUKSET 2023

- Keminmaan kunta
- Helsingin kaupunki
- Oulun kaupunki
- Vantaan kaupunki

UUTISET

- YLE-Uutiset 2018. Paperit kourassa, mutta kelpaavatko ne? Tätä pohtivat nyt päiväkotiuuralle suuntaavat opiskelijat, jos varhaiskasvatuslaki muuttuu
- YLE-Uutiset 2022. Osa varhaiskasvatuksen opiskelijoista valmistuu nyt tehtävään, jota ei ole – lakimuutos vei heiltä pätevyyden jo ennen opintojen alkamista

VERKKOLEHDET

- Kuntalehti 2021 - "Varhaiskasvatuksen henkilöstöä ei saada tarpeeksi uusiin mitoituksiin edes teoreettisesti".
- Kuntalehti 2022 - Pula pätevistä varhaiskasvatuksen työntekijöistä huolettaa kunnissa.
- Talentia-lehti 2021 - "Varhaiskasvatuksessa on paljon työtä sosionomeille"

- Talentia-lehti 2022 - Varhaiskasvatuksen sosionomien ammattitaito käyttöön
- SUPER, Hoitoalan ammattilaisten verkkolehti 2021 - Opetus- ja kulttuuriministeriö käynnistää selvityksen varhaiskasvatuksen työolosuhteista – ”Näissä ongelmissa ei ole mitään uutta”

VERKKOSIVUT

Yksittäiset

- Campusonline opintojaksohaku - Humanistinen ja kasvatustieteiden ala, Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala
- Duunitori
- Helsingin kaupunki 2023
- Kunta - ja hyvinvointialueyönantajat KT 2022
- Opetusalan Ammattijärjestö OAJ - Opettajana varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa
- Sitra - Tulevaisuussanasto, Inklusio
- STEP-koulutus - Mikä lastenohjaaja on?

TOISTUVAT

Diakonia-ammattikorkeakoulu DIAK

- Varhaiskasvatuksen opettajan/sosionomin kelpoisuus
- Sosionomi (AMK). Haluatko sosiaalialan ammattilaiseksi?
- Opinto-opas. Sosionomi (AMK), kirkon varhaiskasvatus, Sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto, 210 op.

Jyväskylän-ammattikorkeakoulu JAMK

- Jyväskylän ammattikorkeakoulu (JAMK) 2022 - Kasvatustieteen kandidaatin tutkinto (2020–2024).
- Jyväskylän ammattikorkeakoulu (JAMK) - Sosionomi on kasvatustyön ja sosiaaliohjauksen asiantuntija

- Jyväskylän ammattikorkeakoulu (JAMK) 2023 - Varhaiskasvatuksen opettajan kandidaattiohjelma ja varhaiskasvatuksen maisteriohjelma, kasvatustieteen kandidaatti ja maisteri (3 v + 2 v), syksy 2023

LAB

- LAB-ammattikorkeakoulu. Sosionomi (YAMK) lapsi- ja perhepalveluiden kehittäminen, verkko-opinnot, 90 op
- LAB-ammattikorkeakoulu. Sosionomi (AMK), monimuotototeutus, Lappeenranta, 210 op
- LAB-ammattikorkeakoulu. Opinto-opas. Varhaiskasvatus (10 op).
- LAB-ammattikorkeakoulu. Opinto-opas. Tuen tarpeet varhaiskasvatuksessa (5 op).

TALENTIA

- Talentia. 2022. Varhaiskasvatuksen tilanne korjattavissa: Jokaiseen varhaiskasvatuksen ryhmään sosionomi
- Talentia. 2018. Vastuu varhaiskasvatuksen suunnittelusta kuuluu myös sosionomille.
- Talentia. Varhaiskasvatuksen sosionomi.
- Talentia. Sosionomin erityisosaaminen ja vastuut varhaiskasvatuksessa
- Talentia. Sosionomi (YAMK) -tutkinto
- Talentia. Sosionomi (AMK) -tutkinto.
- Talentia. Mitä Talentia tekee sosionomien eteen varhaiskasvatuksessa?
- Talentia. Kysymyksiä ja vastauksia varhaiskasvatuslaista.
- Talentia. Henkilöstö ja kelpoisuudet varhaiskasvatuksessa